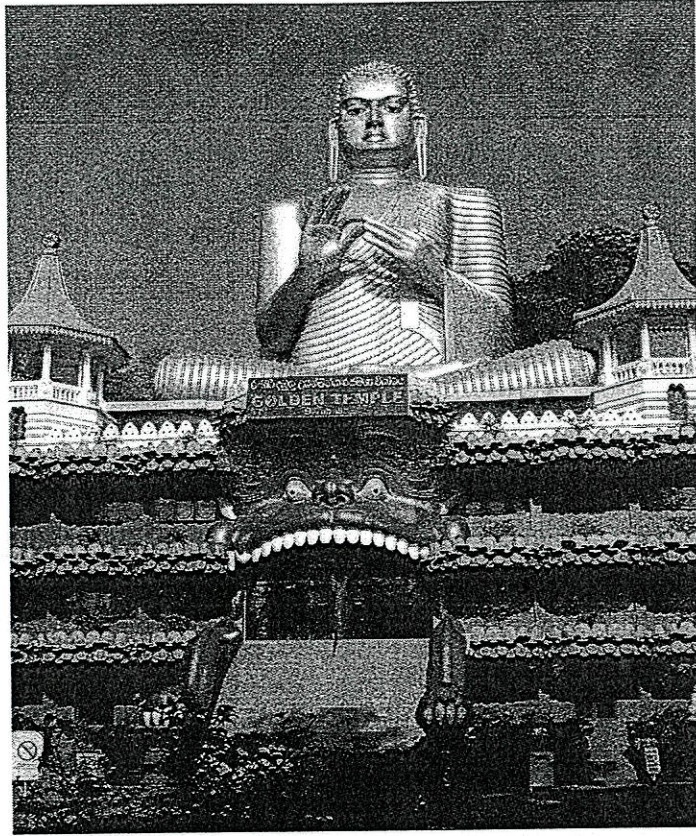

บทนิเทศพร้อมองค์ธรรม
และส่วนสัมปยุตต์ วิปยุตต์ ๓๗๑ บท

สำหรับท่องจำ
ชั้นมัธยมอาชีวศึกษาระดับ
รวบรวมโดย พระมหาธัญญะ กิจจโร

คำนำ

ส่วนท้องจำสำหรับชั้นมัธยมศึกษาอภิศรรมิกะเอกล่มนี้ ข้าพเจ้าพระมหาธัญญะ กิจจรโร ได้รวบรวมจากหนังสือหลักสูตรให้กระทัดรัดขึ้น ใช้ในการท้องจำ เพื่อความสะดวกของนักศึกษาพระอภิธรรม สำหรับเตรียมตัวเข้าสอบสัมภายณั ถ้าไม่รู้จักหลักในการคิดหาหรือจดจำหลักเกณฑ์ไม่ได้ ก็จะทำให้เกิดความยุ่งยากและเป็นภาระหนักสำหรับตัวนักศึกษาเอง ข้าพเจ้าจึงได้นำมาจัดพิมพ์ปรับปรุงใหม่ โดยยังคงรักษาข้อความเดิมตามคำราชของ อ.ช.ว. เอาไว้เพื่อหวังว่าจักเป็นการอำนวยความสะดวก ก่อให้เกิดความสะดวกสบายในการท้องจำแก่นักศึกษาพระอภิธรรมในชั้นนี้ ผู้ศึกษาแผนที่ใช้ในการเดินทางไกล เพื่อออกจากวิภูฏทุกข์อันหาที่สุดมิได้นี้ ถ้ามีสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ผิดพลาดไปในหนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้าขอน้อมรับในความผิดพลาดนั้น หากนักศึกษาท่านใดมีข้อเสนอแนะปรับปรุงเพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นของส่วนท้องจำฉบับนี้ กรุณาแจ้งได้ที่ข้าพเจ้าโดยตรงจักเป็นพระคุณยิ่ง ในการทำส่วนท้องจำและคู่มือการเรียนการสอนฉบับพิมพ์ครั้งนี้ ขอนุโมทนากับนักศึกษาพระอภิธรรมที่ผ่านชั้นมัธยมเอกไปแล้วทุกท่านที่ได้ช่วยเหลือในการทำเสด็จสมบูรณ์จนเป็นรูปเล่มนี้ได้ ส่วนคุณงามความดีของหนังสือเล่มนี้และคู่มือเรียนชั้นมัธยมเอก ที่ได้ก่อสร้างศรัทธาให้กุศลจิตเกิดขึ้นแก่ข้าพเจ้าผู้รวบรวม และแก่ท่านผู้ใช้ท้องจำ ข้าพเจ้าขออุทิศกุศลอันนี้ให้แก่ บุพพการีบุคคลที่เคยก่อเวรกันไว้ บุคคลผู้เป็นญาติ บุคคลผู้ที่กำลังได้รับทุกข์ และเทพเทวดาทั้งหลาย เพื่อเป็นประโยชน์แห่งความพ้นทุกข์ในอนาคต เพราะเหตุแห่งการอนุโมทนาบุญนี้

ข้าพเจ้า จึงขออ้ออิงเอาสิ่งประเสริฐเลิศที่สุดในอนันตจักรวาล อันได้แก่พระรัตนตรัย ให้เป็นกำลังศรัทธาและกำลังความเพียร ให้นักศึกษาทุกท่าน จงมีความเจริญรุ่งเรืองในพระพุทธศาสนา ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และสุขสมบูรณ์ด้วยมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ และนิพพานสมบัติ ตลอดกาลนานเทอญ ฯ

พระมหาธัญญะ กิจจรโร ✨

๑ มกราคม ๒๕๕๕

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
ข้อความเบื้องต้น	๑
วจนัดละ	๑
แสดงอนุสนธิและอุทเทศ	๒
คำอธิบายในมคติกา ๕ อย่าง	๓
นยมคติกา ๑๔ อย่าง	๓
อัพกัณฐมคติกา ๒ อย่าง	๔
ปฏิจสงมุปาบทว่าโดยองค์	๔
ปฏิจสงมุปาบทว่าโดยประเภท	๔
อุปปีคคิกวะ ๔ อย่าง	๕
แสดงเหตุที่รูปารมณํของรูปพรหมเป็นรูปายคนะ รูปธาคุได้	๕
แสดงเหตุที่นามชาติ ชรา มรณะ นับสงเคราะห์เป็นสังขารจันธ้อย่างเดียว	๕
แสดงเหตุที่ชาติ ชรา มรณะ และนิปผันนรูปเป็นธัมมายคนะ ธัมมธาคุ	๖
นยมุขมคติกา ๔ บท	๖
ลักขณมคติกา ๒ บท	๖
แสดงจํานวนจันธ์ อายคนะ ธาคุ โดยภาษาบาลี	๗

คานานัยที่ ๑	๘
ปฐมนยนิทเทส ๒ อย่าง	๙
ชั้นนยนิทเทส ๒ อย่าง	๙
เกท ๒ อย่าง	๙
เกทสุทธ ๒ อย่าง	๙
สังคหิตะ ๒ อย่าง	๙
ปจจา ๓ อย่าง	๙
วิสัยนา ๓ อย่าง	๙
เอกมลาทิของขันธ ๔ อย่าง	๙
คานานัยที่ ๒	๑๐
คานานัยที่ ๓	๑๑
คานานัยที่ ๔	๑๒
คานานัยที่ ๕	๑๓
คานานัยที่ ๖	๑๔
แสดงขันธที่สัมปยุตต์ได้และไม่ได้	๑๕
คานานัยที่ ๗	๑๖
คานานัยที่ ๘ และ ๑๔	๑๗
คานานัยที่ ๙	๑๘
คานานัยที่ ๑๐	๑๙
คานานัยที่ ๑๑	๒๐
คานานัยที่ ๑๒	๒๑

กาลานัยที่ ๑๓	๒๒
ธรรมที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในแต่ละขณะ (กฎเกณฑ์ และเงื่อนไข)	๒๓
บทนิเทศพร้อมองค์ธรรม ส่วนสัมปยุตต์ วิปยุตต์	๒๕
อัphanครมดิกา	๒๕
ชั้นรณินทเทส (ข้อ ๑-๕)	๒๕
อายตณินทเทส (ข้อ ๖-๑๗)	๒๕
ธาคุนิทเทส (ข้อ ๑๘-๓๕)	๒๖
สัจจนิทเทส (ข้อ ๓๖-๓๙)	๒๗
อินทริยนิทเทส (ข้อ ๔๐-๖๑)	๒๘
ปฏิจสมุปปาตนิทเทส (ข้อ ๖๒-๘๙)	๓๐
สติปัญญาณินทเทส (ข้อ ๙๐)	๓๔
สัมมปปรานินทเทส (ข้อ ๙๑)	๓๔
อิทธิปาตนิทเทส (ข้อ ๙๒)	๓๕
ฌานินทเทส (ข้อ ๙๓)	๓๕
อัปป์มัญญานินทเทส (ข้อ ๙๔)	๓๕
ปัญญาอินทริยนิทเทส (ข้อ ๙๕)	๓๕
พลนินทเทส (ข้อ ๙๖)	๓๕
โพชนังคินทเทส (ข้อ ๙๗)	๓๕
มัลลคังคินทเทส (ข้อ ๙๘)	๓๕
ผัสสาทิสัตตคกราสินิทเทส (ข้อ ๙๙-๑๐๕)	๓๖

คิกมาติกา (ข้อ ๑-๖๖)	๓๗
ทุกมาติกา	๔๙
เหตุโคจจก (ข้อ ๑-๑๒)	๔๙
จุกันตรทุก (ข้อ ๑๓-๒๖)	๕๐
อาสาโคจจก (ข้อ ๒๗-๓๘)	๕๑
สัณฺเฑชนโคจจก (ข้อ ๓๙-๕๐)	๕๓
คันถโคจจก (ข้อ ๕๑-๖๒)	๕๔
โอมโคจจก (ข้อ ๖๓-๗๔)	๕๖
โยคโคจจก (ข้อ ๗๕-๘๖)	๕๘
นีวณโคจจก (ข้อ ๘๗-๙๘)	๕๙
ปรามาสโคจจก (ข้อ ๙๙-๑๐๘)	๖๑
มหันตรทุก (ข้อ ๑๐๙-๑๓๖)	๖๓
อุปาทานโคจจก (ข้อ ๑๓๗-๑๔๘)	๖๕
กิเลสโคจจก (ข้อ ๑๔๙-๑๖๕)	๖๗
ปฏิฐิทุก (ข้อ ๑๖๕-๒๐๐)	๖๙

✧ ข้อความเบื้องต้นในธาคูกถาสรูปตณนิสสยะ ✧

✧ ในพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ คัมภีร์ที่ ๓ ซึ่งชื่อว่า ธาคูกถา นั้น เพราะพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงจำแนกธรรมทั้งหลาย มีขันธ ๕ เป็นต้น จนถึงอรณธรรมเป็นที่สุด โดยนัย ๑๔ ประการ เป็นคำปุจฉาและวิสัชนา อันเกี่ยวกับขันธ อายตนะ ธาตุ ทั้งสิ้น จึงชื่อว่า ธาคูกถา

ส่วนปกรณ์ที่ให้ชื่อว่า ปัญญาพยากรณ์โชติกะ นั้น ก็โดยความมุ่งหมายว่า ปกรณ์นี้จะกระทำความสว่างรุ่งเรือง ในคำปุจฉาวิสัชนา ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครัสไว้ดีแล้วนั้น ให้ปรากฏแก่นักศึกษาทั้งหลายจึงตั้งชื่อว่า ปัญญาพยากรณ์โชติกะ ประการหนึ่ง

ส่วนคำว่า ธาคูกถาสรูปตณนิสสยะ ก็เพราะปกรณ์นี้เป็นเครื่องมือและเป็นที่พักอาศัยของนักศึกษาทั้งหลาย ในอันที่จะสรุปเนื้อความในคัมภีร์ธาคูกถาได้โดยสะดวก ฉะนั้นจึงให้ชื่อว่า ธาคูกถาสรูปตณนิสสยะ

คำว่าธาคูกถาเมื่อแยกบทแล้วก็มี ๒ บท คือ ธาตุ + กถา

✧ วัตถุประสงค์ของคำว่า ธาตุ

๑. อุตตโน สภาว ธาเรนตีติ = ธาตุโย

ธรรมชาติใด ย่อมทรงไว้ซึ่งสภาพของคน เหตุนั้น ธรรมชาตินั้น ชื่อว่า ธาตุ ได้แก่ขันธ ๕ เป็นต้น จนถึงอรณธรรม (กุศล อกุศล วิบาก กิริยา เจตสิกที่ประกอบ รูป นิพพาน)

๒. ตัญญุติ อภิธมมกถา เอกถาติ = ธาตุโย

การแสดงอภิธรรมตั้งอยู่ในธรรมชาตินี้ เหตุนั้น ธรรมชาตินี้ ชื่อว่า ธาตุ ได้แก่ ขันธ ๕ เป็นต้น จนถึงอรณธรรม

วจนัตถะของคำว่า กลา

๑. กถียนติ เอกฤติ = กลา

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมต่าง ๆ ไว้ในการสืบทอดแห่งศัพทและเนื้อความเหล่านี้ เหตุนี้ การสืบทอดแห่งศัพทและเนื้อความเหล่านี้จึงชื่อว่า กลา ได้แก่ ปกรณ์ทั่วไป

๒. กถียนติ เอกายาติ = กลา

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมต่าง ๆ โดยการสืบทอดแห่งศัพทและเนื้อความเหล่านี้ เหตุนี้ การสืบทอดแห่งศัพทและเนื้อความเหล่านี้จึงชื่อว่า กลา ได้แก่ ปกรณ์ทั่วไป

วจนัตถะของคำว่า ธาคุกลา

ธาคูนํ กลา = ธาคุกลา

ศัพทและเนื้อความอันเป็นที่ตั้งแห่งการแสดงธรรม หรืออันเป็นเหตุแห่งการแสดงธรรม มีชั้น ๕ เป็นต้น จนถึงอรรถธรรมเป็นที่สุด ศัพทและเนื้อความเหล่านี้ชื่อว่า ธาคุกลา ได้แก่ ปกรณ์ธาคุกลา

แสดงอนุสนธิและอุทเทศ

เมื่อพระองค์ทรงแสดงวิภังคปกรณ์จบลงแล้ว ทรงแสดงธาคุกลาปกรณ์ต่อไป ธาคุกลาปกรณ์มี ๒ ประเภทคือ อุทเทศ ๑ นิทเทศ ๑ พระองค์ทรงแสดงอุทเทศก่อน แล้วทรงแสดง นิทเทศต่อไป อุทเทศนี้ ชื่อว่ามติกา มติกานี้มี ๕ อย่างคือ

๑. นยมาติกา
๒. อัพกันตรมาติกา
๓. นยมุขมาติกา
๔. ลักษณะมาติกา
๕. พาทรมติกา

* อธิบายในมัตถิกา ๕ อย่าง *

๑. นยมาติกา หมายความว่า เป็นมัตถิกาที่กล่าวถึงการจำแนกชั้น ๕ เป็นต้น โดยแบ่งการแสดง ออกเป็นนัยต่าง ๆ กัน มีอยู่ ๑๔ นัยด้วยกัน เรียกว่า มูลมาติกา ก็ได้

๒. อัphanตราติกา หมายความว่า ธรรม ๑๒๕ ด้วยกัน มีชั้น ๕ เป็นต้น จนถึงมนสิการ เป็นที่สุด เรียกว่า อัphanตราติกา เพราะพระองค์ทรงยกธรรมเหล่านี้ขึ้นแสดงก่อนให้เป็นประธานในการ แสดงตามนัยทั้ง ๑๔ นัยนั้นทุก ๆ นัย

๓. นยมุขมาติกา หมายความว่า เป็นมัตถิกาที่แสดงถึงวิธีการแห่งการแสดงของพระสัมมาสัมพุทธ เจ้า โดยพระองค์ทรงวางหลักที่เป็นคำถาม ให้ถูกต้องเหมาะสมกับนัยทั้ง ๑๔ นัยนั้นว่า นัยหนึ่ง ๆ ควรจะตั้ง คำถามอย่างไร

๔. ลักษณะมาติกา หมายความว่า เป็นมัตถิกาที่แสดงถึงวิธีตอบในนยมุขมาติกาให้ถูกต้องตาม สมควรแก่คำถามนั้น ๆ

๕. พาหิรมัตถิกา หมายความว่า เป็นมัตถิกาภายนอก คือ กุสลา ธมฺมา เป็นต้น จนถึง อธมา ธมฺมา เป็นที่สุด รวม ๒๖๖ บทที่แสดงในมัตถิกานั้น พระองค์ทรงนำมาจากปกรณ์อื่น คือธัมมสังคณี ปกรณ์ และเมื่อเวลาแสดงก็ทรงแสดงที่หลังอัphanตราติกา ฉะนั้น จึงเรียกว่า พาหิรมัตถิกา

ในมัตถิกา ๕ อย่างนี้ พระองค์ทรงแสดงนยมาติกาก่อน

๑. นยมาติกา มี ๑๔ อย่างคือ

๑. ปฐมนยมาติกา	๖. ฉัฏฐนยมาติกา	๑๑. เอกาทสมนยมาติกา
๒. ทุตติยนยมาติกา	๗. สัตตมนยมาติกา	๑๒. ทวาทสมนยมาติกา
๓. ตติยนยมาติกา	๘. อัฏฐนยมาติกา	๑๓. เตรสมนยมาติกา
๔. จตุตถนยมาติกา	๙. นวมนยมาติกา	๑๔. จุททสมนยมาติกา
๕. ปัญจมนยมาติกา	๑๐. ทสมนยมาติกา	

๒. อัปทานไตรมาติกา มี ๒ อย่าง คือ

- ๑. ชั้นธาตุอุทเทส
- ๒. ผัสสสังคคกราสีอุทเทส

ชั้นธาตุอุทเทสมิ ๑๕ อย่าง คือ

๑. ชั้นธอุทเทส	๖. ปฏิจจสมุปาทอุทเทส	๑๑. อัปมัณญอุทเทส
๒. อายุคนอุทเทส	๗. สติปฏิฐานอุทเทส	๑๒. ปัญจินทริยอุทเทส
๓. ธาคอุทเทส	๘. สัมมัมปปรานอุทเทส	๑๓. พลอุทเทส
๔. สัจจอุทเทส	๙. อิทธิปาทอุทเทส	๑๔. โพชนังคอุทเทส
๕. อินทริยอุทเทส	๑๐. ฉานอุทเทส	๑๕. มัคคอุทเทส

ปฏิจจสมุปาทเมือว่าโดยองค์ มี ๑๒ คือ

๑. อวิชชา	๕. สฬายคณะ	๙. อุปาทาน
๒. สังขาร	๖. ผัสสสะ	๑๐. ภาวะ
๓. วิญญูณ	๗. เวทนา	๑๑. ชาติ
๔. นามรูป	๘. ตัณหา	๑๒. ชรา มรณะ

โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาสะ ทั้ง ๕ นั้นบรวมเข้าในชรา มรณะ ด้วยกัน เพราะเมือว่าโดยลักษณะแล้ว ชรา มรณะ กับ โสกะ ปริเทวะ เป็นต้น มีลักษณะเหมือนกัน คือมี อนิฏฐลักษณะ แปลว่า มีสภาพที่ไม่น่าปรารถนาไม่น่ายินดีเป็นลักษณะ อีกประการหนึ่ง ชรา มรณะ กับ โสกะ ปริเทวะ เป็นต้นี้ ก็เป็นผลที่ได้รับมาจากเหตุอันเดียวกัน คือ ชาตินั่นเอง

ปฏิจจสมุปาทเมือว่าโดยประเภทแล้ว มี ๑๘ คือ

๑. อวิชชา	๔. นามรูป	๗. เวทนา	๑๐. ภาวะ	๑๓. มรณะ	๑๖. ทุกข์
๒. สังขาร	๕. สฬายคณะ	๘. ตัณหา	๑๑. ชาติ	๑๔. โสกะ	๑๗. โทมนัส
๓. วิญญูณ	๖. ผัสสสะ	๙. อุปาทาน	๑๒. ชรา	๑๕. ปริเทวะ	๑๘. อุปายาส

อุปปัตติภาวะ แบ่งออกเป็น ๔ อย่าง คือ

๑. จำแนกภพโดยตัณหา ได้แก่ กามภาวะ รูปภาวะ อรูปภาวะ
๒. จำแนกภพโดยสัญญา ได้แก่ สัญญีภาวะ อสัญญีภาวะ เนวสัญญีนาสัญญีภาวะ
๓. จำแนกภพโดยขันธ ได้แก่ เอกโวการภาวะ จตุโวการภาวะ ปัญจโวการภาวะ

แสดงเหตุที่รูปารมณ์ของรูปพรหมเป็น รูปายคนะ รูปธาตุ ได้ แต่คันธะ รสะ โผฏฐัพพะ ของรูปพรหมเป็น คันธายคนะ รสายคนะ โผฏฐัพพายคนะ คันธธาตุ รสธาตุ โผฏฐัพพธาตุ ไม่ได้

พระพุทธรูปทรงกรุปารมณ์ในรูปภูมิ ขึ้นแสดงเป็น รูปายคนะนั้น เพราะ รูปารมณ์คือรูปร่าง สันฐาน สีสรรวรรณะของพรหมเหล่านี้ ย่อมเป็นอารมณ์แห่งจักขุปสาทของพรหมอื่นๆ ที่อยู่ชั้นเดียวกันได้ (ส่วน คันธะ รสะ โผฏฐัพพะ ที่เกิดอยู่ในพรหมเหล่านี้ เป็นอารมณ์ของพรหมอื่นๆ ซึ่งกันและกันไม่ได้ เพราะบรรดาพรหมเหล่านั้นไม่มี ฆานปสาท จิวหาปสาท และกายปสาท ด้วยเหตุนี้ คันธะ รสะ โผฏฐัพพะ จึงเป็นคันธายคนะ คันธธาตุ รสายคนะ รสธาตุ โผฏฐัพพายคนะ โผฏฐัพพธาตุ ไม่ได้ เป็นเพียงแต่รูปธรรมสามัญเท่านั้น ฉะนั้นจึงนับเป็น ธิมมายคนะ ธิมมธาตุ)

แสดงเหตุที่นามชาติ ขรา มรณะ นับสงเคราะห์เป็นสังขารขันธอย่างเดียว

นามชาติ ขรา มรณะ ทั้ง ๓ เหล่านี้ มีสภาพเป็นสังขารขันธ เพราะชาติ ขรา มรณะ ของนามขันธ ๔ เหล่านี้ จะถือเอาการเสวยอารมณ์ การจำอารมณ์ การรู้อารมณ์ ซึ่งเป็นกิจของปรมัตถ์โดยแท้ไม่ได้ แต่เพียงถือเอากิจของปรมัตถ์ที่ไม่ใช่โดยแท้ คือการปรุงแต่งสังขตธรรมเท่านั้น

แสดงเหตุที่ชาติ ขรา มรณะ ของนามขันธุ์ ๔ และนิปผันนรูป เป็น รัมมายนะ รัมมธาคู

ชาติ ขรา มรณะ ที่จัดเป็นประเภทรูปและนามเหล่านั้น จะถือเอากิจของปรมัตถ์โดยแท้ มีจักขายนะเป็นต้นไม่ได้ แต่ธรรมทั้ง ๓ เหล่านี้มีสภาพด้วยอรรถว่า ไม่ใช่สัตว์เช่นเดียวกัน ฉะนั้น จึงมีสภาพเป็นรัมมายนะและรัมมธาคูอย่างเดียว

ปฏิจสมุปบาทที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงในธาคูกถานี้ แสดงโดยอภิรัมมภาชนียนัย ฉะนั้นจึงจำแนกไม่ได้โดย เหตุอดีต-ผลปัจจุบัน เหตุปัจจุบัน-ผลอนาคต เหล่านี้ การแยกเป็น อดีต ปัจจุบัน อนาคตนั้น เป็นการแสดงโดยสุดคันตภาชนียนัย

๓. นยมุขมาติกา ในนยมุขมาติกา^๑ พระองค์ทรงตั้งบทไว้ ๔ บท คือ

- ๑. ตีหิ สงฺคโห เป็นนัยที่แสดงการนับสงเคราะห์ได้ด้วย ขันธุ์ อายคนะ ธาคู
- ๒. ตีหิ อสงฺคโห เป็นนัยที่แสดงการนับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย ขันธุ์ อายคนะ ธาคู
- ๓. จตุหิ สมฺปโยโค เป็นนัยที่แสดงถึงสภาวะธรรม ที่ประกอบด้วย นามขันธุ์ ๔ ได้
- ๔. จตุหิ วิปฺปโยโค เป็นนัยที่แสดงถึงสภาวะธรรม ที่ไม่ประกอบด้วย นามขันธุ์ ๔

๔. ลักขณมาติกา ในลักขณมาติกา^๒ พระองค์ทรงตั้งบทไว้ ๒ บท คือ

- ๑. สภาโค เป็นการแสดงถึงสภาวะธรรมที่เข้าร่วมกันได้ ตามหลัก สัมปโยคนัย สังคหนัย
- ๒. วิสภาโค เป็นการแสดงถึงสภาวะธรรมที่เข้าร่วมกันไม่ได้ ตามหลัก สัมปโยคนัย สังคหนัย

๕. พาหิรมาติกา ในพาหิรมาติกา^๓ พระองค์ทรงแสดงด้วยบท ๒๖๖ บท มี ดิกบท ๖๖ ทุกบท ๒๐๐ ดังที่พระองค์ทรงแสดงไว้ว่า “สพฺพาปี รัมมฺสงฺคณิ ธาคูกถาย มาติกา” มาติกาที่พระองค์ทรงแสดงไว้ในรัมมสังคณิปกรณ์ แม้ทั้งหมดนั้น เป็นมาติกาของธาคูกถาด้วย

เมื่อพระองค์ทรงแสดงอุทเทสจบลงแล้ว ทรงแสดง นิทเทสต่อไป นิทเทสนี้มีนัย ๑๔ นัย (ชื่อของแต่ละนัย เหมือนกับอุทเทส เปลี่ยนแค่ อุทเทส เป็น นิทเทสเท่านั้น)

แสดงจำนวนชั้น อายคนะ ธาคู โดยภาษาบาลี

จำนวน	ชั้น	อายคนะ	ธาคู
๑	เอเคน ขนฺเณ	เอเคนายคเนน	เอกาย ธาคูยา
๒	ทฺวีหิ ขนฺเเหหิ	ทฺวีหายนคเนหิ	ทฺวีหิ ธาคูหิ
๓	คฺตีหิ ขนฺเเหหิ	คฺตีหายนคเนหิ	คฺตีหิ ธาคูหิ
๔	จคฺคูหิ ขนฺเเหหิ	จคฺคูหายนคเนหิ	จคฺคูหิ ธาคูหิ
๕	ปลฺยจฺหิ ขนฺเเหหิ	ปลฺยจฺหายนคเนหิ	ปลฺยจฺหิ ธาคูหิ
๖		จหายนคเนหิ	จหิ ธาคูหิ
๗		สคฺคหายนคเนหิ	สคฺคหิ ธาคูหิ
๘		อฏฺฐหายนคเนหิ	อฏฺฐหิ ธาคูหิ
๙		นวหายนคเนหิ	นวหิ ธาคูหิ
๑๐		ทสหายนคเนหิ	ทสหิ ธาคูหิ
๑๑		เอกาทสหายนคเนหิ	เอกาทสหิ ธาคูหิ
๑๒		ทฺวาทสหายนคเนหิ	ทฺวาทสหิ ธาคูหิ
๑๓			เศรสหิ ธาคูหิ
๑๔			จฺททสหิ ธาคูหิ
๑๕			ปณฺณรสหิ ธาคูหิ
๑๖			โสฬสหิ ธาคูหิ
๑๗			สคฺครสหิ ธาคูหิ
๑๘			อฏฺฐารสหิ ธาคูหิ
X	น เกหิจิ ขนฺเเหหิ	น เกหิจิ อายคเนหิ	น กาทิจิ ธาคูหิ
*	อสงฺขคฺ์ ขนฺธโร รเปคฺวา = ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นชั้นเสียแล้ว		

✧ ปฐมยสงคหิตาสงคหิตปทนิทเทโส ✧

คาถาแสดงบทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในปฐมยนิทเทศ

ชนธาติ อินฺทริยนฺตานิ เอกสกุจฺจติ วุจฺจเว

อฏฺฐวีส สมุปฺปาเท โสฬเสว คโต ปเร

พาหิโรโต ดิกทฺฤเก ปกฺขิปิตฺวาน โภสลา ฯ

พินับจำนวนบทที่แสดงในปฐมยนิทเทศนี้ มี ๓๗๑ บท ดังนี้ คือ

ตั้งแต่จันท์ ๕ เป็นต้น จนถึงอินทรีย์ ๒๒ เป็นที่สุดนั้น มี ๖๑ บท

ในปฏิจสมุปบาท มี ๒๘ บท

ธรรมที่ต่อจากปฏิจสมุปบาทไปนั้น มี ๑๖ บท

เมื่อเอาดิกบท ๖๖ บท และทุกบท ๒๐๐ บท จากพาหิรมาดิกกา เข้ารวมกับบทที่อยู่ในอัพกันตรมาดิกกาแล้ว คงเป็นจำนวน ๓๗๑ บท ฯ

ปฐมยนิทเทศ มี ๒ อย่าง คือ

๑. อัภักันตรมาติกานิทเทศ
๒. พาหิรมาติกานิทเทศ

ชั้นนิทเทศ มี ๒ อย่าง คือ

๑. เกท
๒. อเกท

เกท มี ๒ อย่าง คือ

๑. เกทสุทธ
๒. เกทเอกมุลาทิ

เกทสุทธ มี ๒ อย่าง คือ

๑. สังคหิตะ
๒. อสังคหิตะ

สังคหิตะ มี ๒ อย่าง คือ

๑. ปุจฉา
๒. วิสัชนา

ปุจฉา มี ๓ อย่าง คือ

๑. ปุจฉาที่เกี่ยวข้องด้วยชั้น
๒. ปุจฉาที่เกี่ยวข้องด้วยอายตนะ
๓. ปุจฉาที่เกี่ยวข้องด้วยธาตุ

วิสัชนา มี ๓ อย่าง คือ

๑. วิสัชนาที่เกี่ยวข้องด้วยชั้น
๒. วิสัชนาที่เกี่ยวข้องด้วยอายตนะ
๓. วิสัชนาที่เกี่ยวข้องด้วยธาตุ

เอกมุลาทิของชั้น มี ๔ อย่าง คือ

๑. เอกมุล (มีมุล ๑)
๒. ทวิมุล (มีมุล ๒)
๓. ติมุล (มีมุล ๓)
๔. จตุมุล (มีมุล ๔)

✧ ทุคียนยสงคหิเดณอสงคหิตปทนิทเทโส ✧

คาถาแสดงบทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในทุคียนยนิทเทโส

ทสายคณา สคฺครส ธาตุโย

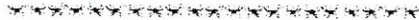
สคฺคินทริยา อสณฺณิกโว เอกโวการภโว

ปริเทโว สนิทสฺสนสปปฎิณฺมํ อนิทสฺสนํ

ปฺนเทว สปปฎิณฺมํ อุปาทาคิ ฯ

บทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในทุคียนยนิทเทโส นี้ ๔๒ บท คือ

- โอฬาริกายคณะ ๑๐
- ธาตุ ๑๗ (เว้นธัมมธาตุ)
- รูปอินทริย์ ๗ มีจักขุนทริย์เป็นต้น -จนถึงปริสินทริย์เป็นที่สุด
- อสนฺณญีภพ ๑ เอกโวการภพ ๑ ปริเทวบท ๑
- สนิทสฺสนสปปฎิณฺมบท ๑ อนิทสฺสนสปปฎิณฺมบท ๑
- สนิทสฺสนบท ๑ สปปฎิณฺมบท ๑ อุปาทาทบท ๑ รวม ๔๒ บท

❁ คติยนยอสงฺกหิเตนสงฺกหิตปทนิทเทโส ❁

คาถาแสดงบทที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงในคติยนยิทเทส

- (๑) ดโย ขนธา คธา สจฺจา อินฺทฺริยานิ จ โสฬส
 ปทานิ ปจฺจยาคาเร จุฑทสุปริ จุฑทส ฯ
- (๒) สมตีส ปทา โหนฺติ โคจฺจเกสุ ทสฺสวถ
 ทเว จุฬนฺตรทุกา อฏฺฐ โหนฺติ มหนฺตราคิ ฯ

(๑) นักศึกษาทั้งหลายพึงทราบบทที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงใน คติยนยิทเทส ดังนี้ คือ
 เจตสิกชั้นที่ ๓

สังขะ ๓ คือ สมุทฺยสังขะ นิโรธสังขะ มัคคสังขะ

อินทรีย์ ๑๖ (เว้น ปสาทอินทรีย์ ๕ มนินทรีย์ ๑)

ปฏิจฺจสมุปบาท ๑๔ บท (เว้นวิญญาน นามรูป สฬายคณะ อุปปัดติภาวะ ปริเทวะ)

บทที่ต่อจากปฏิจฺจสมุปบาท ๑๔ บท (เว้น อิทธิบาท จิต)

(๒) บท ๓๐ บท ที่อยู่โคจจก ๑๐

อัปฺปจฺจยบท อสังขตบท ที่อยู่จฬนฺตรทุก

บท ๘ บท ที่อยู่มหนฺตรทุก รวม ๔๐ บท.

จตุคุดนยสงคหิเตนสงคหิตปทนิทเทโส

คาถาแสดงบทที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงในจตุคุดนยนิทเทโส (เหมือนนัยที่ ๑๑)

เทว สจจา ปนฺรสินฺทริยา เอกาทส ปฏิจสมฺปปาทา

อุทฺธ ปุณฺ เอกาทส โคจจกปทเมตถ คีสวริ ๖

พระพุทธรองค์ทรงแสดงบทที่อยู่ในจตุคุดนยนิทเทสนี้ มี ๖๙ บท คือ

สัจจะ ๒ (เว้น ทุกขสัจจะ นิโรธสัจจะ)

อินทรีย์ ๑๕ (เว้น ปสาทอินทรีย์ ๕ ชีวิตินทรีย์ ๑ มนินทรีย์ ๑)

ปฏิจสมฺปปาทา ๑๑ บท (เว้นวิญญูณ นามรูป สพายคนะ เวทนา อุปปีตคิกวะ ชาติ ชรา มรณะ)

บทที่ค่อจากปฏิจสมฺปปาทาอีก ๑๑ บท คือ สติปฏิฐาน สัมมปฺปธาน อปฺปมัญญา ปญฺจินทรีย์ พละ

โพชฅงค มัคคังคะ ผัสสะ เจตนา อธิโมกษ์ มนสิการ

บทที่อยู่ในโคจจก ๓๐ บท รวม ๖๙ บท ๖

* ปัญจนยอสงคฺหิตนอสงคฺหิตปทนิทเทโส *

คาถาแสดงบทที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงในปัญจนยนิทเทโส

๑. สพเพ ขนฺธา คถายคณา	ธาคฺโข สจฺจโค คโย
อินทริยานิปี สพฺพานิ	เควีสติ ปฏิจฺจโค ฯ
๒. ปฺรโต โสฬส ปทา	เคจฺจคฺคาลีสกํ คิเณ
โคจฺจเณ สคฺคคิ เทว จ	สคฺค จุฬนฺดเร ปทา ฯ
๓. มหนฺดเร ปทา วุคฺคา	อฏฺฐารส คโค ปรี
– อฏฺฐารเสว ฅาตพฺพา	เสสา อิธ น ภาสิตา ฯ

๑. พระพุทธรองค์ทรงแสดงบทที่อยู่ในปัญจนยนิทเทโส^{นี้} มี ๒๕๗ บท คือ
 ชั้นทั้งหมด อายตนะทั้งหมด ธาคทั้งหมด สัจจะ ๓ คือ สมุทยสัจจะ นิโรธสัจจะ มัคคสัจจะ
 อินทริย์ทั้งหมด ปฏิจจสมุปบาท ๒๓ (เว้นอุปปัตติภาวะ กามภาวะ รูปภาวะ สัตถุญญภาวะ ปัญจโวการภาวะ)
๒. ต่อจากนั้นแสดงอีก ๑๖ บท มี สติปฏิฐานเป็นต้น จนถึงมนสิการเป็นที่สุด
 แสดงคิกบท ๔๓ บทที่ได้นามชั้นรูปชั้นโดยเฉพาะ หรือนามชั้น และนิพพาน
 ทุกบท ๗๒ บท ที่อยู่ในโคจจก ทุกบท ๗ บท ที่อยู่ในจุฬนฺดรทุก คือ อปปัจจยบท อสังขตบท
 สนิทสสนบท สัปปฏิมบท รูปีบท อรูปีบท โลกุตฺตรบท
๓. แสดงทุกบท ๑๘ บท ที่อยู่ในมหันฺดรทุก
 ทุกบท ๑๘ บท ที่อยู่ในปฏิฐิตุก รวม ๒๕๗ บท
 บทที่เหลืออีก ๑๑๔ บทนั้น พระองค์ไม่ทรงแสดงในปัญจนยนิทเทโส^{นี้} นักศึกษาทั้งหลายพึงทราบ

คิงนี้

❖ จฏฺรณยสมฺปโยควิปฺปโยคปทนิทฺเทโส ❖

คาถาแสดงบทที่พระพุทธองค์ไม่ทรงแสดงในจฏฺรณยนิทฺเทโส (เหมือนนัยที่ ๑๐)

๑.	ธมฺมายนํ ธมฺมธาคุ	ทุกฺขสจฺจณฺจ ชีวิตํ
	สพายนํ นามรูปํ	จคฺคาโร จ มหากวา ฯ
๒.	ชาติ ชรา มรณฺณจ	ติเกเสวภูณฺวีสติ
	โคจฺจเกสุ จ ปญฺญาส	อฏฺฐ จุพฺนฺตเร ปทา ฯ
๓.	มหนฺตเร ปญฺณรส	โสฬส จ คโค ปเร
	เอกวีสติ ปทสํ	เอตํ สมฺปโยเค น ลพฺภติ ฯ

บทที่พระพุทธองค์ไม่ทรงแสดงในจฏฺรณยนิทฺเทโส มี ๑๒๑ บท คือ

๑. ธมฺมายนํ ธมฺมธาคุ ทุกฺขสจฺจจะ ชีวิตินทรียํ สพายนํ นามรูปํ ภพใหญ่ ๔ คือ อุปฺปตฺติภาวะ กามภาวะ สัตฺตญฺญูภาวะ ปญฺจโวการภาวะ
 ๒. ชาติ ชรา มรณะ ในติก ๑๔ บท ที่ได้ขันธํ อยตนะ ธาคุ ทั้งหมด มีอพยากคปท เป็นต้น ในโคจฺจก ๕๐ บท ที่ได้ขันธํ อยตนะ ธาคุ ทั้งหมด มี นเหตุปท อเหตุกปท เป็นต้น ในจุพฺนฺตรทุก ๘ บท ที่ได้ขันธํ อยตนะ ธาคุ ทั้งหมด มี สปัปฺปจฺจยปท สังขคปท เป็นต้น
 ๓. ในมหนฺตรทุก ๑๕ บท มี โนจิตคปท เป็นต้น
- ค่อจากนั้น ในปีฎฐิก ๑๖ บท ที่ได้ขันธํ อยตนะ ธาคุ ทั้งหมด มี นทสฺสเนนปทาตัพพปท เป็นต้น

❖ แสดงขันธุ์ที่สัมปยุตต์วิปยุตต์ได้และไม่ได้ ❖

๑. นามขันธุ์ ๔ อันได้แก่ จิต เจตสิก เหล่านี้ เมื่อครบลักษณะทั้ง ๔ คือ เอกุปปาทะ เอกนิโรธะ เอการัมมณะ เอกวัตถุละ แล้วเป็นสัมปยุตต์ซึ่งกันและกันได้ ถ้าไม่ครบลักษณะทั้ง ๔ ก็เป็น วิปยุตต์
๒. นามขันธุ์ ๔ กับนิพพาน นามขันธุ์ ๔ กับรูป เป็น วิปยุตต์อย่างเดียว
๓. รูปกับรูป รูปกับนิพพาน ไม่เรียกว่า สัมปยุตต์ หรือ วิปยุตต์
๔. ระหว่าง กุศลธรรม อกุศลธรรม อพยากตธรรม ที่เป็นจิต เจตสิก ซึ่งกันและกันเป็น วิปยุตต์ ชื่อว่า ชาติวิปยุตต์
๕. ระหว่างนามขันธุ์ ๔ ที่เกิดในกามภูมิ รูปภูมิ อรูปภูมิ ซึ่งกันและกัน เป็นวิปยุตต์ ชื่อว่า ภูมิวิปยุตต์
๖. ระหว่างนามขันธุ์ ๔ ที่เป็น อดีต อนาคต ปัจจุบัน ซึ่งกันและกัน เป็นวิปยุตต์ ชื่อว่า กาลวิปยุตต์
๗. ระหว่างนามขันธุ์ ๔ ที่เกิดอยู่ภายในตัวเรา และภายนอกตัวเรา ซึ่งกันและกัน เป็นวิปยุตต์ ชื่อว่า สันดานวิปยุตต์

✧ สดุดมณยสมปยุตฺเตนวิปยุตฺตปทานิทเทโส ✧

คาถาแสดงบทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในสดุดมณยนิทเทส

- ๑. ขนธา จตุโร อายคนนฺจ เอกํ ธาตุสุ สดฺต เทวปิจ
- อินฺทริยโค คโย ปฏิจฺจ คตริว ผสฺสปลฺยมา ฯ
- ๒. อธิมุจฺจนา มนสิ ติเกสุ คีณิ สดฺตฺนฺครา
- เทว จ มเนน ยุคฺตา วิคกฺกวิจฺจนา อฺเปกฺขาย ฯ

๑. พระพุทธองค์ทรงแสดงบทในสดุดมณยนิทเทส มี ๓๗ คือ

นามจันทร์ ๔ มนายคนะ ๑ วิญญานธาตุ ๗ อินทรีย์ ๒ คือ มนินทรีย์ และอูเปกจินทรีย์
ปฏิจสมุปบาท ๓ คือ วิญญาน ผัสสะ เวทนา

ในผัสสสัตตกราสีนิทเทส ทรงแสดงทั้ง ๕ บท คือ ผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา จิต

๒. อธิโมกข์ มนสิการ ในติกมาติกาทรงแสดง ๓ บท-คือ อทุกขมสุขายเวทนายสัมปยุตตปท สวิตักกสวิจารณ์ปท
อูเปกขาสหคคปท

ในมหันตฺรทฺก ทรงแสดง ๗ บท คือ จิตตปท เจตสิกปท จิตตสัมปยุตตปท จิตตสังสักรูปท
จิตตสังสักรูสมุฏฐานปท จิตตสังสักรูสมุฏฐานสหกฺปท จิตตสังสักรูสมุฏฐานานุปริวัตติปท
สวิตักกปท สวิจารณ์ปท ทั้ง ๒ ที่ประกอบด้วย มโนธาตุ ๓
อูเปกขาสหคคปท ที่ประกอบด้วยอูเบกขาเวทนา

✽ นวมนยสมปยุตฺเตนสมปยุตฺตปทนิทเทโส ✽

คาถาแสดงบทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในนวมนยนิทเทส (เหมือนนัยที่ ๑๒)

๑. อรูปกษณา จตุคไโร	มนายคนเมว จ
วิญญานธาคูโย สคฺค	เทว สจจา จุทฺทสินฺทริยา ฯ
๒. ปจฺจเย ทฺวาทส ปทา	คโค อุปริ โสฬส
ติเกสุ อฏฺฐ โคจฺจเก	เตจตุคาลีสเมว จ ฯ
๓. มหนตฺรทฺเเก สคฺค	ปทา ปิฏฺฐิเกสุ ฉ
นวมฺสฺส ปทฺสเสเต	นิทฺเทเส สงฺคหฺ คตา ฯ

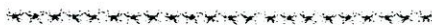
บทที่สังเคราะห์เข้าในนวมนยนิทเทสนี้ มี ๑๒๐ บท คือ

นามขันธ์ ๔ มนายคนะ ๑ วิญญานธาคู ๗, สัจจะ ๒ คือ สมุทฺยสัจจะ มัคคสัจจะ

อินทรีย์ ๑๔ มีมนินทรีย์เป็นต้น จนถึงอัญญาตาอินทรีย์ เป็นที่สุด

ในปฏิจสุมุปบาท ๑๒ บท ได้แก่ อวิชา สังขาร วิญญาน ผัสสะ เวทนา ตัณหา อุปาทาน กัมมภาวะ โสกะ ทุกซ์ โทมนัสสะ อุปายาสะ, บทที่ต่อจากปฏิจสุมุปบาทไป ๑๖ บท มี สติปฏฺฐานเป็นต้น จนถึง มนสิการเป็นที่สุด

ในติก ๘ บท คือ เวทนาติก ๓ บท สวิตักกติก ๒ บท คือ ปฐมบท และทุติยบท ปิตติติก ๓ บท ในโคจจก ๔๓ บท คือ เหตุโคจจก ๖ บท อาสวโคจจก ๔ บท สัญญูชนโคจจก ๔ บท คันถโคจจก ๔ บท โอฆโคจจก ๔ บท โยคโคจจก ๔ บท นีวรณโคจจก ๔ บท ปรามาสโคจจก ๓ บท อุปาทานโคจจก ๔ บท กิเลสโคจจก ๖ บท ในมหันตฺรทฺมมี ๗ บท คือ จิตตปท เจตสิกปท จิตตสัมปยุตฺตปท จิตตสังสัฏฺฐปท จิตตสังสัฏฺฐสมุฏฺฐานปท จิตตสังสัฏฺฐสมุฏฺฐานสหกฺุปท จิตตสังสัฏฺฐสมุฏฺฐานานุปริวคฺคปท ในปิฏฺฐิทฺมมี ๖ บท คือ สวิตักกปท สวิจารปท สัมปิตฺติกปท ปิติสหคคปท สุขสหคคปท อุปกฺษาสหคคปท

* ทสมณยวิปยุตฺเตนวิปยุตฺตปทนิทเทโส *

คาถาแสดงบทที่พระพุทธองค์ไม่ทรงแสดงในทสมณยนิทเทโส (เหมือนนัยที่ ๖)

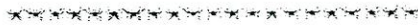
๑. ธัมมายคณํ ธมฺมธาคู	ทุกขสจฺจณฺจ ชีวิตํ
สพายคณํ นามรูปํ	จตฺตารอ จ มหาภว ๖
๒. ชาติ ชรา มรณฺณจ	คิเกเสวภูณวิสติ
โคจฺจเกสุ จ ปญฺญาส	อฏฺฐ จุฬนฺตเร ปทา ๖
๓. มหนฺตเร ปณฺณรส	โสฬส จ คโต ปเร
เอควีส ปทสคํ	เอคํ วิปฺปโยเค น ลพฺภติ ๖

บทที่พระพุทธองค์ไม่ทรงแสดงในทสมณยนิทเทสนี้ มี ๑๒๑ บท คือ

๑. ธัมมายคณะ ธัมมธาคู ทุกขสัจจะ ชีวิตินทรีย์ สพายคณะ นามรูป ภพใหญ่ ๔ คือ อุปัตติภาวะ กามภาวะ สัตถุภาวะ ปัญจโวหารภาวะ

๒. ชาติ ชรา มรณะ ในติก ๑๔ บท ที่ได้ ชันธ์ อายคณะ ธาคู ทั้งหมด มีอพยากตปท เป็นต้น
ในโคจจก ๕๐ บท ที่ได้ชันธ์ อายคณะ ธาคู ทั้งหมด มี นเหตุปท อเหตุกปท เป็นต้น
ในจุฬันตรทุก ๘ บท ที่ได้ชันธ์ อายคณะ ธาคู ทั้งหมด มี สัปปัจจัยปท สังขตปท เป็นต้น

๓. ในมหันตรทุก ๑๕ บท มี โนจิตตปท เป็นต้น ค่อจากนั้น ในปฏิริทุก ๑๖ บท ที่ได้ชันธ์
อายคณะ ธาคู ทั้งหมด มี นทิสเสนนปหาคัพพปท เป็นต้น

☸ เอกาทสมนยสงคหิเตนสมปยุตตวิปยุตตปทานิทุโส ☸

คาถาแสดงบทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในเอกาทสมนยนิทเทส (เหมือนนัยที่ ๕)

เทว สจจา ปณฺณรสินฺทุริยา เอกาทส ปฏิจฺจสมุปฺปาทา

อุทฺธํ ปุณฺ เอกาทส โคจฺจกปทเมตฺถ คีสฺวิริํ ฯ

พระพุทธองค์ทรงแสดงบทที่อยู่ในเอกาทสมนยนิทเทสรวม ๖๙ บท คือ

สัจจะ ๒ ได้แก่ สมุทยสัจจะ มัคคสัจจะ

อินทรีย์ ๑๕ (เวิน ปสาทอินทรีย์ ๕ ชีวิตินทรีย์ ๑ มนินทรีย์ ๑)

ปฏิจจสมุปบาท ๑๑ (เวินวิญญาน นามรูป สฬายตนะ เวทนา อุปปัตติภาวะ ชาติ ชรา มรณะ)

บทที่ต่อจากปฏิจจสมุปบาทอีก ๑๑ บท คือ สติปัฏฐาน สัมมปธาน อปมัญญา ปัญจอินทรีย์

พละ โพชนงค์ มัคคังคะ ผัสสะ เจตนา อธิโมกษ์ มนสิการ

บทที่อยู่ในโคจจก ๓๐ บท

✧ ทวาทสมนยสมปยุตฺเตนสงฺคหิตาสงฺคหิตปทนิทฺเทโส ✧

คาถาแสดงบทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในทวาทสมนยนิทเทส (เหมือนนัยที่ ๙)

๑. อรูปกฺขนธา จตฺตารโ	มนายคนเมว จ
วิญญานธาคฺโข สตฺต	เทว สจฺจา จุทฺทสินฺทริยา ฯ
๒. ปจฺจเย ทวาทส ปทา	คโต อฺปฺริ โสฬส
ติเกสุ อฺภูจฺ โคจฺจเก	เตจตฺตาสีสเมว จ ฯ
๓. มหนฺตฺรทฺถเก สตฺต	ปทา ปิฎฺจิทฺถเกสุ ฉ
ทวาทสม นยสฺเสเต	นิทฺเทเส สงฺคหฺ คตฺตา ฯ

บทที่ส่งเคราะห์เข้าในทวาทสมนยนิทเทสนี้ มี ๑๒๐ บท คือ

๑. นามขันธ์ ๔ มนายคนะ ๑ วิญญานธาค ๗ สัจจะ ๒ คือ สมุทยสัจจะ มัคคสัจจะ อินทรีย์ ๑๔ มีมนินทรีย์เป็นต้น จนถึงอัญญาตาวิทธี เป็นที่สุด
๒. ในปฏิจสมุปบาท ๑๒ บท ได้แก่ อวิชา สัจจาร วิญญาน ผัสสะ เวทนา ตัณหา อุปาทาน กัมมภาวะ โสกะ ทุกซ์ โทมนัสสะ อุปายาสะ
บทที่ต่อจากปฏิจสมุปบาทไป ๑๖ บท มี สติปฏิฐานเป็นต้น จนถึงมนสิการเป็นที่สุด
ในติก ๘ บท คือ เวทนาติก ๓ บท สวิตักกติก ๒ บท คือ ปฐมบท และทุคฺยบท ปิตติก ๓ บท
ในโคจจก ๔๓ บท ซึ่งมีสัมปยุตฺตธรรม
๓. ในมหันตฺรทฺถกมี ๗ บท คือ จิตตปท เจตสิกปท จิตตสัมปยุตตปท จิตตสังสัฏฺฐูปท
จิตตสังสัฏฺฐสมุฏฺฐานปท จิตตสังสัฏฺฐสมุฏฺฐานสหกฺปท จิตตสังสัฏฺฐสมุฏฺฐานานุปรีวตฺติปท
ในปิฎฺจิทฺถกมี ๖ บท คือ สวิตักกปท สวิจารปท สปัปิตฺติกปท ปิตฺติสทคคปท สุขสทคคปท
อุเปกขาสทคคปท

✧ เทรสมนยอสงฺกหิเตนสมฺปยุตฺตวิปฺปยุตฺตปทานิทฺเทโส ✧

คาถาแสดงบทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในเตรสมนยนิทเทโส

รูปฺลฺยจ ฐมฺมายคณฺ ฐมฺมธาคู
อิตฺติปฺมํ ชีวิตํ นามรูปํ
เทว ภาว ชาติชฺรา มจฺจรูปี
อนารมฺมณฺ โน จิตฺตํ จิตฺเตน วิปฺปยุตฺตํ ฯ
วิสฺสภูจฺ สมฺภูจฺานสทฺท
อนุปฺริวคฺติ พาทิรํ อุปาทา
เทว วิสโย เอส นโย สุพฺพุโธติ ฯ

บทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในเตรสมนยนิทเทสนั้น คือ

๑. รูปฉันฺธ ฐมฺมายคณะ ฐมฺมธาคู อิตฺตินทรียํ ปฺริสฺสินทรียํ ชีวิตินทรียํ นามรูป อสฺสยฺญูภูว
และเอกโวการภาวะ ชาติ ชฺรา

๒. มรณะ รูปปฺท อนารมฺมณปฺท โนจิตตปฺท จิตตวิปฺปยุตฺตปฺท จิตตวิสฺสภฺจฺรูปปฺท จิตตสมฺภูจฺาน
ปฺท จิตตสทฺทปฺท จิตตานุปฺริวคฺติปฺท พาทิรปฺท อุปาทาปฺท รวมทั้งพึงรู้ง่ายดังกล่าวนั้น เป็นบทที่ตั้งขึ้นเป็น
ประธานบท

✧ หมายเหตุ บทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ในเตรสมนยนิทเทสนั้น มีอยู่ ๑๓๐ บทด้วยกัน แต่
คาถาที่แสดงนั้น แสดงแต่เพียง ๒๒ บทเท่านั้น ที่เหลืออีก ๑๐๘ บท ไม่ได้แสดงอยู่ในคาถานี้ เพราะคาถา
ที่แสดงนี้มุ่งหมายเอาแต่เฉพาะบทที่แสดงเหมือน ๆ กันกับรูปฉันฺธฝ่ายเดียว ส่วน ๑๐๘ บทที่ไม่ได้แสดง
ในคาถานี้ คือ อรูปภาวะ เนวสฺสยฺญูนาสฺสยฺญูภูว จตุโวการภาวะ อิทฺธิบาท ในติกมคติกา ๔๑ บท
ที่มีองค์ธรรมเป็นนามฝ่ายเดียว ในทุกมคติกา ๖๓ บทที่มีองค์ธรรมเป็นนามฝ่ายเดียว ดังนี้

กฎเกณฑ์ของแต่ละนัย

- ✪ ธรรมที่พระองค์ทรงแสดงในทศิณยนิทเทศ เป็นธรรมที่ชั้นเหมือนกัน แต่อายคนะ ธาตุ ต่างกัน (สำหรับรูป) หรือเป็นธรรมที่ ชั้น อายคนะ เหมือนกัน แต่ ธาตุ ต่างกัน (สำหรับจิต).
- ✪ ธรรมที่พระองค์ทรงแสดงในคคิณยนิทเทศ เป็นธรรมที่ชั้นต่างกัน อายคนะ และธาตุ เหมือนกัน.
- ✪ ธรรมที่พระองค์ทรงแสดงในจตุคคณยนิทเทศ เป็นธรรมที่ชั้น อายคนะ ธาตุ เหมือนกัน และ การแสดงจตุคคณยนิทเทศนี้ ได้ทรงแสดงโดยกลับประธานบท
- ✪ ธรรมที่พระองค์ทรงแสดงในปัญจมนยนิทเทศ เป็นธรรมที่ชั้น อายคนะ ธาตุ ต่างกัน และการ แสดงปัญจมนยนิทเทศนี้ได้ทรงแสดงโดยกลับประธานบท
- ✪ ธรรมที่พระองค์ทรงแสดงในฉฏฐนยนิทเทศ เป็นธรรมที่สัมปยุตต์ได้ และไม่ได้ มีการแสดงจำนวน ชั้น อายคนะ ธาตุ ที่ประกอบได้และไม่ได้เป็นพิเศษออกไปอีก โดยใช้ศัพท์ว่า เกหิจิ
- ✪ ธรรมที่พระองค์ทรงแสดงในสัตตคณยนิทเทศ เป็นธรรมที่มีสัมปยุตต์ และการแสดงสัตตคณยนิทเทศ นี้ ได้ทรงแสดงโดยกลับประธานบท และมีการแสดงเป็นพิเศษออกไปอีกโดยใช้ศัพท์ว่า เกหิจิ
- ✪ ธรรมที่พระองค์ทรงแสดงในอฏฐมนยนิทเทศ เป็นธรรมที่ไม่มีสัมปยุตตธรรม และไม่กลับประธาน บท ไม่มีการแสดงชั้น อายคนะ ธาตุ ที่ใช้ศัพท์ว่า เกหิจิ
- ✪ ธรรมที่พระองค์ทรงแสดงในนวมนยนิทเทศนี้ เป็นธรรมที่มีสัมปยุตต์ และการแสดงนวมนยนิทเทศ นี้ ได้ทรงแสดงโดยกลับประธานบท และมีการแสดงเป็นพิเศษออกไปอีก โดยใช้ศัพท์ว่า เกหิจิ
- ✪ ธรรมที่พระองค์ทรงแสดงในทสมนยนิทเทศนี้ มีแต่วิปยุตตธรรม ซึ่งได้แก่บทที่ทรงแสดงใน ฉฏฐนยนิทเทศนั่นเอง คงเปลี่ยนแต่วิธีแสดงเท่านั้น และในทสมนยนิทเทศนี้ ได้ทรงแสดงกลับประธานบท พร้อมทั้งแสดง ชั้น อายคนะ ธาตุ เป็นพิเศษโดยใช้คำว่า เกหิจิ
- ✪ ธรรมที่พระองค์ทรงแสดงในเอกาทสมนยนิทเทศนี้ เป็นธรรมที่มี ชั้น อายคนะ ธาตุ เหมือนกัน ได้แก่บทที่ทรงแสดงในจตุคคณยนิทเทศนั่นเอง คงเปลี่ยนแต่วิธีแสดง

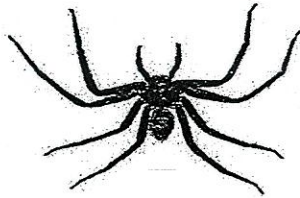
☸ ส่วนต่อจ่าชั้นมัธยม-เอก

☸ ธรรมที่ทรงแสดงในทวารวดีธรรมนิเทศ เป็นธรรมที่มีสัมปยุตตธรรม ได้แก่บทที่ทรงแสดงในนวมยนิเทศนั่นเอง เปลี่ยนแต่วิธีแสดงเท่านั้น

☸ ธรรมที่ทรงแสดงในไตรสมณนิเทศ เป็นธรรมที่มี ขันธ์ อายตนะ ธาตุ ต่างกัน

☸ ธรรมที่ทรงแสดงในจุทสมณนิเทศ เป็นธรรมที่มีวิปยุตตธรรม ได้แก่บทที่ทรงแสดงในอัฐมณยนิเทศนั่นเอง เปลี่ยนแต่วิธีแสดงเท่านั้น

☸-----> จบข้อความเบื้องต้น <-----☸

บทนิเทศพร้อมองค์กรรม และส่วนสัมปยุตต์ วิปยุตต์ ๓๗๑ บท

อัฏฐกันตสมาติกา ๑๐๕ บท

บทนิเทศ	องค์กรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตกรรม ของบทนิเทศ	วิปยุตตกรรม ของบทนิเทศ
๑. รูปกฺขนโร	รูป ๒๘	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ^๑
๒. เวทนากฺขนโร	เวทนาเจตสิก	จิต ๘๙ เจ. ๕๑ (-เว.)	รูป ๒๘ นิพพาน
๓. สยฺวณากฺขนโร	สัณฺญาเจตสิก	จิต ๘๙ เจ. ๕๑ (-สัณฺ)	รูป ๒๘ นิพพาน
๔. สงฺขารกฺขนโร	สังขารเจตสิก ๕๐	จิต ๘๙ เวทนา สัณฺญา	รูป ๒๘ นิพพาน
๕. วิญฺญาณกฺขนโร	จิต ๘๙	เจตสิก ๕๒	รูป ๒๘ นิพพาน
๖. จกฺขายคณั	จักขุปสาท	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๗. โสคทายคณั	โสคปสาท	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๘. ฉานายคณั	ฉานปสาท	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๙. ชิวฺหายคณั	ชิวหาปสาท	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๑๐. กายายคณั	กายปสาท	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๑๑. รูปรายคณั	รูปารมณั	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๑๒. สทฺททายคณั	สัททารมณั	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๑๓. คณฺธายคณั	คันฺธารมณั	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๑๔. รสทายคณั	รสารมณั	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒

^๑ “จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒” ใช้ “นามจันธ ๔” แทนก็ได้ และบทอื่นๆ ที่องค์กรรมเป็น จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ก็ใช้ นามจันธ ๔ แทนได้เช่นเดียวกัน

บทนิเทศ	องค์กรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตกรรม ของบทนิเทศ	วิปยุตตกรรม ของบทนิเทศ
๑๕. โสฎฐพพายคณั	ปฐวี เตโซ วาโย	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๑๖. มนายคณั	จิต ๘๙	เจตสิก ๕๒	รูป ๒๘ นิพพาน
๑๗. ธมมายคณั	เจตสิก ๕๒ สุขุมรูป ๑๖ นิพพาน	-	-
๑๘. จกขุธาตุ	จักขุประสาท	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๑๙. โสคธาตุ	โสคประสาท	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๒๐. มานธาตุ	มานประสาท	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๒๑. ชิวหาธาตุ	ชิวหาประสาท	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๒๒. กายธาตุ	กายประสาท	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๒๓. รูปธาตุ	รูปารมณั	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๒๔. สททธาตุ	สัททารมณั	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๒๕. คนธธาตุ	คันธารมณั	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๒๖. รสธาตุ	รสารมณั	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๒๗. โสฎฐพพธาตุ	ปฐวี เตโซ วาโย	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๒๘. จกขุวิญญานธาตุ	จักขุวิญญานจิต ๒	สัพพจิตตสาธารณเจ. ๗	วิญญานธาตุจิตคูปบาทที่ เหลือ รูป ๒๘ นิพพาน
๒๙. โสควิญญานธาตุ	โสควิญญานจิต ๒	สัพพจิตตสาธารณเจ. ๗	วิญญานธาตุจิตคูปบาทที่ เหลือ รูป ๒๘ นิพพาน

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรม ของบทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๓๐. มานวิญาณธาตุ	มานวิญาณจิต ๒	สัพพจิตตสาธารณเจ. ๗	ฉวิญาณธาตุจิตตูปบาทที่ เหลือ รูป ๒๘ นิพพาน
๓๑. ชิวหาวิญาณธาตุ	ชิวหาวิญาณจิต ๒	สัพพจิตตสาธารณเจ. ๗	ฉวิญาณธาตุจิตตูปบาทที่ เหลือ รูป ๒๘ นิพพาน
๓๒. กายวิญาณธาตุ	กายวิญาณจิต ๒	สัพพจิตตสาธารณเจ. ๗	ฉวิญาณธาตุจิตตูปบาทที่ เหลือ รูป ๒๘ นิพพาน
๓๓. มโนธาตุ	สัมปฏิจจนจิต ๒ ปัญจทวาราวชชนจิต ๑	อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (-วิริยะ ปิณีต ฉันทะ)	ฉวิญาณธาตุจิตตูปบาทที่ เหลือ รูป ๒๘ นิพพาน
๓๔. มโนวิญาณธาตุ	จิต ๗๖ ที่เหลือ (เว้น ทวิ.๑๐ สัมปฏิจ.๒ ปัญจทวาร.๑)	เจตสิก ๕๒	ฉวิญาณธาตุจิตตูปบาทที่ เหลือ รูป ๒๘ นิพพาน
๓๕. ธมมธาตุ	เจตสิก ๕๒ สุขุมรูป ๑๖ นิพพาน	-	-
๓๖. ทุกขสัจ	โลกีย์จิต ๘๑ เจ.๕๑ (-โลก) รูป ๒๘	- ** ^๒	โลกุตตรจิตตูปบาท

^๒ - ** (ทุกบท) ไม่แสดงในนัยที่ ๖

บทนิทเทศ	องค์ธรรม ของบทนิทเทศ	สัมปยุตตธรรม ของบทนิทเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิทเทศ
๓๗. สมุทฺยสจฺจํ	โลกเจตสิก	โลกมุลจิต ๘ เจตสิก ๒๑ (-โลภะ)	โทสมุล-โมหมูล-กุศล-วิปาก- กิริยาจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๓๘. นิโรธสจฺจํ	นิพพาน	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๓๙. มคฺคสจฺจํ	องค์มรรค ๘ หรือ ปัญญา วิตก วิวสี ๓ สติ วิริยะ เอกัคคตา	มคฺคจิต ๔ เจตสิก ๒๘ (-อ.ม. ๘)	โลกีย์จิต-ผลจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๔๐. จกฺขุณฺทริยํ	จักขุปสาท	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๔๑. โสคินฺทริยํ	โสคปสาท	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๔๒. ฆานินฺทริยํ	ฆานปสาท	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๔๓. ชิวหินฺทริยํ	ชิวหาปสาท	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๔๔. กายินฺทริยํ	กายปสาท	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๔๕. อิตฺถินฺทริยํ	อิตถีกาารูป	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๔๖. ปุริสินฺทริยํ	ปุริสกาารูป	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๔๗. ชีวิตินฺทริยํ	ชีวิตรูป ชีวิตินทรีย์เจ.	-	-
๔๘. มนินฺทริยํ	จิต ๘๙	เจตสิก ๕๒	รูป ๒๘ นิพพาน
๔๙. สุขินฺทริยํ	เวทนาเจตสิก	สุขสทกคกายวิญญาณจิต ๑ สัพพจิตต. ๖ (-เวทนา)	ทุกข-โสมนัส-โทมนัส- อุเบกขาสทกคจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพ.

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรม ของบทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๕๐. ทุกขินทริย	เวทนาเจตสิก	ทุกขสหคคกายวิญ. ๑ สัพพจิตต. ๖ (-เวทนา)	สุข-โสมนัส-โทมนัส- อุเบกขา-สหคจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพ.
๕๑. โสมนัสสินทริย	เวทนาเจตสิก	โสมนัสสสหคจิต ๖๒ เจตสิก ๔๖ (-เวทนา)	สุข-ทุกข-โสมนัส-อุเบกขา สหคจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๕๒. โทมนัสสินทริย	เวทนาเจตสิก	โทสมูลจิต ๒ เจตสิก ๒๑ (-เวทนา)	สุข-ทุกข-โสมนัส-อุเบกขา สหคจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๕๓. อุเปกขินทริย	เวทนาเจตสิก	อุเบกขาสหคจิต ๕๕ เจตสิก ๔๖ (-เวทนา)	สุข-ทุกข-โสมนัส- โทมนัสสสหคจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๕๔. สัทธินทริย	สัทธาเจตสิก	โสภณจิต ๕๔ เจตสิก ๓๗ (-สัทธา)	อโสภณจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๕๕. วิริยินทริย	วิริยเจตสิก	วิริยสัมปยุตตจิต ๗๓ เจตสิก ๕๑ (-วิริยะ)	อวิริยจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๕๖. สตินทริย	สติเจตสิก	โสภณจิต ๕๔ เจตสิก ๓๗ (-สติ)	อโสภณจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรม ของบทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๕๗. สมานินทริย์	เอกัคคตาเจตสิก	สมานิจิต ๗๒ เจตสิก ๕๐ (-เอกัคคตา) [-วิจิจจนา]	อวิริยจิต-วิจิจจนาสัม.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๕๘. ปญฺณินทริย์	ปญฺญาเจตสิก	โลกียติเหตุกจิต ๓๙ เจตสิก ๓๗ (-ปญฺญา)	อโสภณจิต-ญาณวิป-โลกุตตร จิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๕๙. อนนฺณาดล- ลสสามิตินทริย์	ปญฺญาเจตสิก	โสตาปัตติมัคคจิต ๑ เจตสิก ๓๕ (-ปญฺญา)	โลกีย-มัคคจิตคูป.บบ-ผลจิต คูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๖๐. อณฺณินทริย์	ปญฺญาเจตสิก	มรรคเบ็องบน ๓ ผลเบ็องตำ ๓ เจตสิก ๓๕ (-ปญฺญา)	โลกียจิต-โสตา.มัค-อรพ.จิต คูปบาท รูป นิพพาน
๖๑. อณฺณาดาวินทริย์	ปญฺญาเจตสิก	อรหัตตผลจิต ๑ เจตสิก ๓๕ (-ปญฺญา)	โลกียจิต-มัคคจิต-ผลจิต คูป.บด. รูป ๒๘ นิพพาน
๖๒. อวิชฺชา	โมหเจตสิก	อกุสลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๖ (-โมหะ)	กุสล-วิปาก-กิริยาจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๖๓. อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารา	เจตนาเจตสิก	อกุ.๑๒ โลกียกุ.๑๗ เจตสิก ๕๑ (-เจตนา)	วิปาก-กิริยา-มัคคจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๖๔. สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณํ	จิต ๘๙	เจตสิก ๕๒	รูป ๒๘ นิพพาน
๖๕. วิญฺญาณปจฺจยา นามรูป	เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘	-	-

บทนิทเทส	องค์ธรรม ของบทนิทเทส	สัมปยุตตธรรม ของบทนิทเทส	วิปยุตตธรรม ของบทนิทเทส
๖๖. นามรูปปัจจยา สพายนัน	จิต ๘๙ ปสาทรูป ๕	-	-
๖๗. สพายนปัจจยา ผัสโส	ผัสสเจตสิก	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๑ (-ผัสสะ)	รูป ๒๘ นิพพาน
๖๘. ผัสสปัจจยา เวทนา	เวทนาเจตสิก	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๑ (-เวทนา)	รูป ๒๘ นิพพาน
๖๙. เวทนาปัจจยา คณฺหา	โลกเจตสิก	โลกมุลจิต ๘ เจตสิก ๒๑ (-โลกะ)	โทสมุล-โมหมุล-กุสล-วิปาก- กิริยาจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๗๐. คณฺหาปัจจยา อุปาทานํ	โลก ทิฏฐิเจตสิก	โลกมุลจิต ๘ เจตสิก ๒๐ (-โลกะ ทิฏฐิ)	โทสมุล-โมหมุล-กุสล-วิปาก- กิริยาจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๗๑. อุปาทานปัจจยา กมฺมกโว	เจตนาเจตสิก	อกุ.๑๒ โลภียกุ.๑๗ เจตสิก ๕๑ (-เจตนา)	วิปาก-กิริยา-มคฺคจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๗๒. อุปปตฺติกโว	โลภียวิปากจิต ๓๒ เจ. ๓๕ กัมมชรูป ๒๐	- **	กุสล-อกุสล-กิริยา- ผลจิตคูปบาท
๗๓. กามกโว	กามาวจรวิปากจิต ๒๓ เจตสิก ๓๓ กัมมชรูป ๒๐	- **	จิต เจตสิก ที่เป็น รูปภาวะ, อรูปภาวะ-กุสล-อกุสล-กิริยา- ผลจิตคูปบาท

บทนิทเทศ	องค์ธรรม ของบทนิทเทศ	สัมปยุตตธรรม ของบทนิทเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิทเทศ
๗๔. รูปกโว	รูปาวจรวิ. ๕ จักขุวิญ. ๒ โสตวิญ. ๒ สัมปปฏิจ. ๒ สันตี. ๓ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ๑๕ (- กาว ๒ ฉาน ชิวหา กาย)	-	จิต เจตสิก ที่เป็น กามภาวะ, อรูปภาวะ-กุศล-อกุศล-กิริยา- ผลจิตคูปบาท
๗๕. อรูปกโว	- อรูปาวจรวิปากจิต ๔ เจตสิก ๓๐	-	กามภาวะ รูปภาวะ, กุศล- อกุศล-กิริยา-ผลจิตคูปบาท ติชรูป นิพ.
๗๖. สลยณีกโว	โลกียวิ.๓๑ (-เนวสัญญา) เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ๒๐	- **	เนวสัญญานาสัญญีภาวะ, กุศล-อกุศล-กิริยา- ผลจิตคูปบาท
๗๗. อสลยณีกโว	ชีวิตนวกกาลป	-	จิต ๘๘ เจตสิก ๕๒ ^๑
๗๘. เนวสลยณี- นาสลยณีกโว	เนวสัญญานาสัญญาขณ- วิปากจิต ๑ เจตสิก ๓๐	-	สัจญญีภาวะ อสัจญญีภาวะ, กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตคูป บาท ติชรูป นิพพาน
๗๙. เอกโวการกโว	ชีวิตนวกกาลป	-	จิต ๘๘ เจตสิก ๕๒ ^๔

^๑ ภาคกถาสรุปตถนิสสยะ น. ๒๘๒ (ฉบับ ๑ ก.ย. ๒๕๔๐) ใช้ จิต เจตสิกที่เป็น สัจญญีภาวะ และเนวสัจญญีนาสัจญญีภาวะ
กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตคูปบาท

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรม ของบทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๘๐. จตุโวการภโว	อรุปาวจรวิปากจิต ๔ เจตสิก ๓๐	-	เอกโว-ปัญญาโวการภวะ, กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตคูป บาท คิชรูป นิพพาน
๘๑. ปัญจโวการภโว	กามาวจรวิปากจิต ๒๓ รูปาวจรวิปากจิต ๕ เจตสิก ๓๕ กัมมช.๒๐	- **	จตุโวการภวะ, กุศล-อกุศล- กิริยา-ผลจิตคูปบาท
๘๒. ชาติ	อุปาทกขณะ ของนิป- ผันนรูป และ อุป.ของ นามจันทร์ ๔	-	-
๘๓. ชรา	ฐิติขณะ ของนิปผันนรูป และ ฐิติ.ของนามจันทร์ ๔	-	-
๘๔. มรณ	ภังคักขณะ ของนิป- ผันนรูป และ ภัง.ของ นามจันทร์ ๔	-	-

“ธาตุกถาสรูปัตถนิสสยะ น. ๒๘๒ (ฉบับ ๑ ก.ย. ๒๕๔๐) ใช้ “จตุโวการภวะ จิต เจตสิกที่เป็นปัญญาโวการภวะ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตคูปบาท”

บพทิตเทส	องค์ธรรม ของบพทิตเทส	สัมปยุตตธรรม ของบพทิตเทส	วิปยุตตธรรม ของบพทิตเทส
๘๕. โสโก	เวทนาเจตสิก	โทสมูลจิต ๒ เจตสิก ๒๑ (-เวทนา)	สุข-ทุกข์-โสมนัส-อุเบกขา สหคจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๘๖. ปรีเทโว	จิตตขวิปลาตสัททะ = เสียงร้องไห้คร่ำครวญ	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๘๗. ทุกข์	เวทนาเจตสิก	ทุกข์สหคคกายวิญ. ๑ สัพพจิตต. ๖ (-เวทนา)	สุข-โสมนัส-โทมนัส-อุเบกขา สห-คคจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๘๘. โทมนัสส์	เวทนาเจตสิก	โทสมูลจิต ๒ เจตสิก ๒๑ (-เวทนา)	สุข-ทุกข์-โสมนัส-อุเบกขา สหคจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๘๙. อุปายาส	โทสเจตสิก	โทสมูลจิต ๒ เจตสิก ๒๑ (-โทสเจตสิก)	โลกมุล-โมหมุล-กุศล-วิปาก- กิริยจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๙๐. สติปัญจานัน	สติเจตสิก	โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๓๕ (-สติเจตสิก)	โลเกียจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๙๑. สมมุปปธานัน	วิริยเจตสิก	มัคคจิต ๔ เจตสิก ๓๕ (-วิริยะเจตสิก)	โลเกียจิต-ผลจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรม ของบทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๔๒. อิทธิปาโท	ฉันทะ วิริยะ ปัญญา มัคคจิต ๕	เจตสิก ๓๓	โลกีย์จิต-ผลจิตคู่บาท รูป ๒๘ นิพพาน
๔๓. ฉานัน	วิตก วิจาร์ ปิติ สุข เอกัคคตา	ฉานจิต ๖๗ ^๔ เจตสิก ๓๓ (-อ.ฌ. ๕)	กามาวจรจิตคู่บาท รูป ๒๘ นิพพาน
๔๔. อปฺปมณฺญา	อโทส กรุณา มุทิตา คัคครมฺชณฺตคคตา	รูปาวจรจิต ๑๕ เจ. ๓๑ (-อปฺปมณฺญา อ.ธ. ๕)	กามาวจร-อรูปราวจร- โลกุตตรจิตคู่บาท รูป ๒๘ นิพพาน
๔๕. ปล่อยจฺนฺทรียานี	สัทธา วิริยะ สติ เอกัคคตา ปัญญาเจตสิก	โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๓๑ (-อินทรีย์ ๕)	โลกีย์จิตคู่บาท รูป ๒๘ นิพพาน
๔๖. ปล่อย พลานี	สัทธา วิริยะ สติ เอกัคคตา ปัญญาเจตสิก	โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๓๑ (-พละ ๕)	โลกีย์จิตคู่บาท รูป ๒๘ นิพพาน
๔๗. สตฺต โปชณฺงคฺคา	สติ ปัญญา วิริยะ ปิติ กาย-จิตตปัสสัทธิ เอกัคคตา คัคครมฺชณฺตคคตาเจ.	โลกุตตรจิต ๘ เจ. ๒๘ (-โปชณฺงคฺ อ.ธ. ๘)	โลกีย์จิตคู่บาท รูป ๒๘ นิพพาน
๔๘. อริโย อฏฺฐจฺจฺกึโก มคฺโค	องค์มรรค ๘	โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๒๘ (-อ.ม. ๘)	โลกีย์จิตคู่บาท รูป ๒๘ นิพพาน

^๔ ในหนังสือหลักสูตรใช้ “มหัคคจิต ๒๗”

บทนิทเทศ	องค์ธรรม ของบทนิทเทศ	สัมปยุตตธรรม ของบทนิทเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิทเทศ
๙๙. ผัสสโต	ผัสสเจตสิก	จิต ๘๙ เจ.๕๑ (-ผัสสະ)	รูป ๒๘ นิพพาน
๑๐๐. เวทนา	เวทนาเจตสิก	จิต ๘๙ เจ.๕๑ (-เวทนา)	รูป ๒๘ นิพพาน
๑๐๑. สัญญา	สัญญาเจตสิก	จิต ๘๙ เจ.๕๑ (-สัญญา)	รูป ๒๘ นิพพาน
๑๐๒. เจตนา	เจตนาเจตสิก	จิต ๘๙ เจ.๕๑ (-เจตนา)	รูป ๒๘ นิพพาน
๑๐๓. จิตต์	จิต ๘๙	เจตสิก ๕๒	รูป ๒๘ นิพพาน
๑๐๔. อธิโมกฺโข	อธิโมกข์เจตสิก	สาริโมกขจิต ๗๘ เจตสิก ๕๐ (-อธิโมกข์)	ทวิปัญญาวิจิกจณา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๑๐๕. มนสิกาโร	มนสิการเจตสิก	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๑ (-มนสิการ)	รูป ๒๘ นิพพาน

-----> อัพกันตรมาติกา จบแล้ว <-----

ติกะมาติกา ๖๖ บท

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรม ของบทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๑. กุสลา ฐมฺมา	กุสลจิต ๒๑ เจตสิก ๓๘	-	อกุสล-วิปาก-กิริยา.คฺป. รูป ๒๘ นิพพาน
๒. อกุสลา ฐมฺมา	อกุสลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๗	-	กุสล-วิปาก-กิริยาจิตคฺปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๓. อพฺยาจตา ฐมฺมา	วิปากจิต ๓๖ กิริยาจิต ๒๐ เจตสิก ๓๘ รูป ๒๘ นิพ	- **-	กุสล-อกุสลจิตคฺปบาท
๔. สุขาย เวทนาย สมปยุคฺตา ฐมฺมา	สุขสทคฺคจิต ๖๓ เจตสิก ๔๖ (-เวทนา)	สุ.เวทนาเจตสิก	ทุกข์-โสมนัส-อฺเบกขาสทคฺค จิตคฺปบาท รูป นิพพาน
๕. ทุกฺขาย เวทนาย สมปยุคฺตา ฐมฺมา	ทุกข์สทคฺคจิต ๓ เจตสิก ๒๑ (-เวทนา)	ทุ.เวทนาเจตสิก	สุข-โสมนัส-อฺเบกขา.คฺป. รูป ๒๘ นิพพาน
๖. อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมปยุคฺตา ฐมฺมา	อฺเบกขาสทคฺคจิต ๕๕ เจตสิก ๔๖ (-เวทนา)	อ.เวทนาเจตสิก	สุข-ทุกข์-โสมนัส-โสมนัส.คฺป รูป ๒๘ นิพพาน
๗. วิปากา ฐมฺมา	วิปากจิต ๓๖ เจตสิก ๓๘	-	กุสล-อกุสล-กิริยาจิตคฺป. รูป ๒๘ นิพพาน
๘. วิปากธมฺมฐมฺมา	อกุสลจิต ๑๒ กุสลจิต ๒๑ เจตสิก ๕๒	-	วิปาก-กิริยาจิตคฺปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๙. เนววิปากนวิปากธมฺม- ฐมฺมา	กิริยาจิต ๒๐ เจตสิก ๓๕ รูป ๒๘ นิพพาน	-	กุสล-อกุสล-วิปากจิตคฺปบาท

บทนิเทศ	องค์กรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตกรรม ของบทนิเทศ	วิปยุตตกรรม ของบทนิเทศ
๑๐. อุนฺปาทีนุนฺปาทานิยา ธมฺมา	โลเกียวิ. ๓๒ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ๒๐	- **	กุศล-อกุศล-กิริยา-ผล.คูป.
๑๑. อุนฺปาทีนุนฺปาทานิยา ธมฺมา	อกุศล.๑๒ โลเกียกุ.๑๗ กิริยา.๒๐ เจ.๕๒ ติจรูป	-	วิปาก-มคฺคจิตคูปบาท
๑๒. อุนฺปาทีนุนานุนฺปาทานิยา ธมฺมา	โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๓๖ นิพพาน	-	โลเกียจิตคูปบาท
๑๓. สงฺกิลิฏฐสงฺกิลีสิกา ธมฺมา	อกุศล ๑๒ เจตสิก ๒๗	-	กุศล-วิปาก-กิริยาจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๑๔. อสงฺกิลิฏฐสงฺกิลีสิกา ธมฺมา	โลเกียกุ.๑๗ โลเกียวิ.๓๒ กิริยา.๒๐ เจ.๓๘ รูป ๒๘	- **	อกุศล-โลกุตตรจิตคูปบาท
๑๕. อสงฺกิลิฏฐาสงฺกิลีสิกา ธมฺมา	โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๓๖ นิพพาน	-	โลเกียจิตคูปบาท
๑๖. สวิตกกสวิจารา ธมฺมา	สวิตกกสวิจารจิต ๕๕ เจตสิก ๕๐ (-วิตก วิจาร)	วิตก วิจารเจตสิก	ทวิปัญญา-หุคฺย-คคฺย-จคฺคต- ปัญญาจณานจิตคูป. รูป ๒๘ นิพพาน

^๖ ใช้ อวิตกกวิจารมคฺคจิต-อวิตกกอวิจารจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน แทนก็ได้

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรม ของบทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๑๗. อวิตกกถาวิจรรมคคา ธมฺมา	ทุติยฉน.๑๑ เจ.๓๖ (-วิจาร์), และ <i>วิตกษ-</i> <i>ทีในสวิตักกสวิจา. ๕๕</i>	วิจาร์เจตสิก	<i>กาม-ปฐม-คตฺติย-จตุค-</i> <i>ปัญจฉนฉนฉนฉนฉน</i> รูป ๒๘ นิพพาน
๑๘. อวิตกกถาวิจารา ธมฺมา	อวิตกกถาวิจาร์ฉิต ๕๕ เจ.๓๖ (-วิตก วิจาร์) รูป ๒๘ นิพ, และ <i>วิจาร์เจตสิก</i> <i>ทีใน</i> <i>ทุติยฉนฉนฉนฉนฉน</i>	-	กาม.๕๕ ปฐม-ทุติยฉนฉนฉนฉนฉน ^๗
๑๙. ปิตีสทคคา ธมฺมา	ปิตีสทคคฉิต ๕๑ เจตสิก ๕๖ (-ปิตี)	ปิตีเจตสิก	สุข-ทุกข-โถมนัส-อุเบกขา- จตุคคฉนฉนฉนฉนฉน รูป ๒๘ นิพพาน
๒๐. สุขสทคคา ธมฺมา	สุขสทคคฉิต ๖๓ เจตสิก ๕๖ (-เวทนา)	สุขเวทนาเจตสิก	ทุกข-โถมนัส-อุเบกขา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๒๑. อุเปกขาสทคคา ธมฺมา	อุเปกขาสทคคฉิต ๕๕ เจตสิก ๕๖ (-เวทนา)	อุเวทนาเจตสิก	สุข-ทุกข-โถมนัส- โถมนัสสทคคฉนฉนฉนฉน รูป ๒๘ นิพพาน

^๗ ใช้ “สวิตักกสวิจาร์ฉนฉนฉนฉนฉน” แทนก็ได้

บทนิทเทศ	องค์ธรรม ของบทนิทเทศ	สัมปยุตตธรรม ของบทนิทเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิทเทศ
๒๒. ทสฺสเนน ปหาคพฺพ ธมฺมา	ทฺถุจฺจกคตฺตํ.๔ วิจิ.๑ เจ.๒๒ (ที่ไสดาบั่นละได้โดยเด็ดขาด) ทฺถุจฺจกคตฺตํ.๔ โทส.๒ เจ.๒๕ (ที่นำไปสู่อบาย)	-	ทฺถุจฺจกคตฺตํ.๔ โทสมุลจิต ๒ เจตสิก ๒๕ (ที่ไม่นำไปอบาย) อุท-กฺ-วิ-กิตฺต.คฺป. รูป ๒๘ นิพพาน
๒๓. ภวานาย ปหาคพฺพ ธมฺมา	ทฺถุจฺจกคตฺตํ.๔ โทสมุล.๒ (ที่ไม่นำไปอบาย) อุทจฺจ.๑ เจตสิก ๒๕	-	ทฺถุจฺจกคตฺตํ.๔-โทสมุลจิตคฺป. (ที่นำไปอบาย), ทฺถุจฺจ.๑-วิจิ-กฺ-วิ-กิตฺต.คฺป. รูป ๒๘ นิพพาน
๒๔. เนว ทสฺสเนน น ภวานาย ปหาคพฺพ ธมฺมา	กฺกุสล.๒๑ วิปาก.๓๖ กิริยา.๒๐ เจตสิก ๓๘ รูป ๒๘ นิพพาน	- **	อกฺกุสลจิตคฺปบาท
๒๕. ทสฺสเนน ปหาคพฺพเหตุกา ธมฺมา	ทฺถุจฺจกคตฺตํ.๔ วิจิกจฺฉา.๑ เจตสิก ๒๒ (-โม → วิจิ) [ที่ไสดาบั่นละได้โดยเด็ดขาด] ทฺถุจฺจกคตฺตํ.๔ โทสมุลจิต ๒ เจตสิก ๒๕ (ที่นำไปสู่อบาย)	-	ทฺถุจฺจกคตฺตํ.๔ โทสมุลจิต ๒ เจตสิก ๒๕ (ไม่นำไปอบาย) อุท-กฺ-วิ-กิตฺต.คฺป. รูป นิพพาน

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรม ของบทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๒๖. ภวานาย ปหาดพหุเหตุกา ธมฺมา	ทิจฺจวิ.๔ โทสมฺล.๒ (ไม่นำไปอธิบาย) อุตฺธจ.๑ เจตสิก ๒๕ (-โม → อุต)	-	ทิจฺจวิ.-โทส.คฺป. (ที่นำไปอธิบาย), ทิจฺจ.สัม.-วิจิ-กฺ-วิ-กฺ.คฺป รูป นีพ
๒๗. เนว ทสฺสเนน น ภวานาย ปหาดพหุเหตุกา ธมฺมา	กฺุสฺล.๒๑ วิปาก.๓๖ กิริยา.๒๐ เจ.๓๘ รูป ๒๘ นีพ. และ โมหเจตสิก ที่ใน โมหมฺล. ๒	- **	โลกมฺล.-โทสมฺล.จิตคฺปบาท
๒๘. อายคามีโน ธมฺมา	อกุสฺลจิต ๑๒ โลเกียกฺ.๑๗ เจตสิก ๕๒	-	วิปาก-กิริยา-มคฺคจิตคฺป. รูป ๒๘ นีพพาน
๒๙. อปฺยคามีโน ธมฺมา	มคฺคจิต ๔ เจตสิก ๓๖	-	โลเกียจิต-ผลจิตคฺปบาท รูป ๒๘ นีพพาน
๓๐. เนวายคามี- นาปฺยคามีโน ธมฺมา	วิปากจิต ๓๖ กิริยา.๒๐ เจตสิก ๓๘ รูป ๒๘ นีพ.	- **	กฺุสฺล-อกุสฺลจิตคฺปบาท
๓๑. เสกฺขา ธมฺมา	โลกุตฺตรจิต ๗ (-อรพ.๑) เจตสิก ๓๖	-	โลเกียจิต-อรหตฺตผลจิตคฺป. รูป ๒๘ นีพพาน
๓๒. อเสกฺขา ธมฺมา	อรหตฺตผลจิต ๑ เจตสิก ๓๖	-	โลเกียจิต-มคฺคจิต-ผลจิตคฺป บาทเบ้องค้ำ รูป นีพพาน

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรม ของบทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๓๓. เนวเสกขา นาเสกขา ธมฺมา	โลกีย์จิต ๘๑ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘ นิพพาน	- **	โลกุตตรจิตคูปบาท
๓๔. ปริตฺตา ธมฺมา	กามาวจรจิต ๕๔ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘	- **	รูปาวจร-อรูปาวจร- โลกุตตรจิตคูปบาท
๓๕. มหคฺคตา ธมฺมา	มหัคคตจิต ๒๗ เจตสิก ๓๕	-	กามาวจร-โลกุตตรจิตคูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๓๖. อปฺปมาณา ธมฺมา	โลกุตตรจิต ๘ เจ.๓๖ นิพ.	-	โลกีย์จิตคูปบาท
๓๗. ปริตฺตารมฺมณา ธมฺมา	กามาวจรจิต ๕๔ เจตสิก ๕๐ (-อัป.๒)	-	มหัคคตารัม-อัปฺปมาณารัม- บัญญัติตารัมมณจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๓๘. มหคฺคตารมฺมณา ธมฺมา	วิญญา.๓ เนว.๓ เจตสิก ๓๐ แน่นอน, หรือ อกุ.๑๒ มโน.๑ มหากุ.๘ มหากิ.๘ อภิ.๒ เจ.๔๗ (-วิรตี,อัป) ในขณะที่กระทำมหัคคตธรรม ให้เป็นอารมณ์	-	ปริตตารัม-อัปฺปมาณารัม- บัญญัติตารัมมณจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรม ของบทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๓๙. อุปปมาณารมมณา ธมฺมา	โลกุต.๘ เจ.๓๖ แน่นอน, หรือ มโน.๑ มหากุส.๔ มหากิส.๔ อภิ.๒ เจตสิก ๓๓ (-วิรตี,อัป) ในขณะฯ	-	ปริตตารัม-มหัตถคารัม- บัญญัติตารัมณจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๔๐. ทีณา ธมฺมา	อกุสลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๗	-	กุสล-วิปาก-กิริยาจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๔๑. มชฺฌิมา ธมฺมา	โลกียกุ.๑๗ โลกียวิ.๓๒ กิริยา.๒๐ เจ.๓๘ รูป ๒๘	- **	อกุสล-โลกุตตรจิตคูปบาท
๔๒. ปณีตา ธมฺมา	โลกุต.๘ เจ.๓๖ นิพ.	-	โลกียจิตคูปบาท
๔๓. มิจฺฉิตฺตนิยตา ธมฺมา	ขวนะดวงที่ ๗ ของ ทัญญุคิตสัม.๔ เจตสิก ๒๑ (ที่เป็นมิจฉาทัญญุ) ขวนะดวงที่ ๗ ของ โทส.๒ เจตสิก ๒๒ (ที่เป็นปัญจानันตริยกรรม)	-	สัมมัตตธรรม อนิยตธรรม หรือ จิต ๘๙ เจ.๕๒ (-ขวนะดวงที่ ๗ ของ ทิสฺ, โทสฺ) รูป ๒๘ นิพพาน
๔๔. สมฺมคฺคฺตนิยตา ธมฺมา	มคฺคจิต ๔ เจตสิก ๓๖	-	มิจฉัจจนียตธรรม อนิยตธรรม หรือ โลกียจิต-ผลจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรม ของบทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๔๕. อนิยดา ธมฺมา	อกุศล.๑๒ (-ชวณะดวงที่ ๗ ของ ทิฏฐิคตสัม.๔ โทสมุล จิต.๒) โลภียกุศล.๑๗ วิปาก.๓๖ กิริยา.๒๐ เจ.๕๒ รูป ๒๘ นิพพาน	- **	มิจิตตนิยตธรรม สัมมัตตนิยตธรรม หรือ ชวณะดวงที่ ๗ ของ ทิฏฐิคตสัม.-โทส.คูป, และ มัคคจิตคูปบาท
๔๖. มคฺคารมฺมณา ธมฺมา	มโน.๑ มหากุ.สัม.๔ กุ.อภิ.๑ มหาภิ.สัม.๔ กิ.อภิ.๑ เจ.๓๓ (-วิริตี,อัป) ที่กระทำ ฯ	-	จิต ๘๕ เจตสิก .๕๒ (ที่ไม่มีมัคเป็นอารมณ์ ฯ) รูป ๒๘ นิพพาน ^๔
๔๗. มคฺคเหตุกา ธมฺมา	มัคคจิต.๔ เจตสิก ๓๖ (-องค์มรรค ๘) ตามนัยที่ ๑ หรือ อโลก อโทส ตามนัยที่ ๒ หรือ ปัญญา ตามนัยที่ ๓	-	โลภียจิต-ผลจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

^๔ ในหนังสือรากฐานรูปตณีสสยะ (ฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๐) ใช้ “จิต ๘๕ จิตคูปบาท (เว้น มหาภิริยาญาณสัมปยุตต์ กิริยา
อภิญญา และมโนทวาราวชชนะ มหากุศลญาณสัมปยุตต์ อภิญญากุศล ของผลเสกขบุคคล) รูป นิพพาน”

บทนิทเทส	องค์ธรรม ของบทนิทเทส	สัมปยุตตธรรม ของบทนิทเทส	วิปยุตตธรรม ของบทนิทเทส
๔๘. มคคาธิปติโน ธมฺมา	มหากุ.สัม.๔ เจตสิก ๓๓ (-วิรตี ๓, อัปป์มัญญา ๒) มหาภิ.สัม.๔ เจตสิก ๓๓ (-อัปป์มัญญา ๒) ที่กระทำมรรคให้เป็นอธิปตี หรือ มัคคจิต ๔ เจ.๓๕ (-วิริย ปัญญา) หรือ วิริยะ ปัญญา	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ (ที่ไม่กระทำมรรคให้เป็น ๖) รูป ๒๘ นิพพาน ^๕
๔๙. อุปปนฺนา ธมฺมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘ ที่กำลังปรากฏ ๖	- **	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ที่เป็น อตีต อนาคต
๕๐. อนุปฺปนฺนา ธมฺมา	อกุ.๑๒ กุ.๒๑ กิ.๒๐ เจ.๕๒ ดิชรูป ที่จะเกิด	-	จิต ๘๙ เจ.๕๒ ที่เป็นปัจจุบัน อตีต, วิปากจิตตูป. ที่เป็นอนาคต

^๕ ในหนังสือธาตุกถาสรุบัติดณิสสยะ (ฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๐) ใช้ “จิต ๘๑ จิตตูปบาท (เว้น มหาภิริยาญาณสัมปยุตตจิต ๔ มัคคจิต ๔ และมหากุสลญาณสัมปยุตต์ ๔ ของผลเสกขบุคคล) รูป ๒๘ นิพพาน”

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรม ของบทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๕๑. อุปปาทีโน ฐมา	วิปากจิต ๓๖ เจตสิก ๓๘ กัมมชรูป ๒๐ ที่จะเกิด	- **	จิต ๘๙ เจ.๕๒ ที่เป็น ปัจจุบัน อดีต และ กุศล- อกุศล-กิริยาจิตคูปบาท ที่ เป็นอนาคต
๕๒. อตีตา ฐมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘ ที่เป็นอดีต	- **	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ที่เป็นปัจจุบัน อนาคต
๕๓. อนาคตา ฐมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘ ที่เป็นอนาคต	- **	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ที่เป็นปัจจุบัน อดีต
๕๔. ปัจจุบันนา ฐมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘ ที่เป็นปัจจุบัน	- **	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ที่เป็นอดีต อนาคต
๕๕. อตีตารมมณา ฐมา	วิญญา.๓ เนว.๓ เจ.๓๐ แน่นอน, หรือ มโน.๑ กามชวนะ ๒๙ คทา.๑๑ อภิ.๒ เจ.๔๗ (-วิรตี, อัปมัญญา) ขณะ กระทำอดีตธรรมให้เป็น ฯ	-	ปัจจุบันนารัม- อนาคตารัม-อัปมานารัม- บัญญัติคารัมมณจิตคูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๕๖. อนาคตารมมณา ฐมา	มโน.๑ กามชวนะ ๒๙ คทา.๑๑ อภิ.๒ เจ.๕๐ (-อัป.๒) ขณะกระทำ ฯ	-	ปัจจุบันนารัม-อตีตารัม- อัปมานารัม-บัญญัติ คารัมมณ.คูป. รูป ๒๘ นิพ.

บทนิทเทส	องค์ธรรม ของบทนิทเทส	สัมปยุตตธรรม ของบทนิทเทส	วิปยุตตธรรม ของบทนิทเทส
๕๗. ปจฺจุปฺปนารมฺมณา ธมฺมา	ทวิ. ๑๐ มโนธาตุ ๓ อัญญ.๑๐ (-วิริยะ ปิตี ฉันทะ) แน่นอน, หรือ มโน.๑ กามช.๒๙ ตทา.๑๑ อภิ.๒ เจ.๕๐ (-อัป.๒) ขณะกระทำปัจจุบัน. ๖	-	อดีตารัม-อนาคตารัม- อัปมาณารัม- บัญญัติตารัมมณจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๕๘. อชฺฌตฺตา ธมฺมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘ ที่เป็นภายใน	- **	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ที่เป็นพหิทธา ๖
๕๙. พหิทฺธา ธมฺมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘ นิพพาน ที่เป็นภายนอก ๖	- **	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ ที่เป็นอชฌัตต ๖
๖๐. อชฺฌตฺตพหิทฺธา ธมฺมา	จิต ๘๙ เจ.๕๒ รูป ๒๘ ที่เป็นภายใน ภายนอก ๖	-	-
๖๑. อชฺฌตฺตารมฺมณา ธมฺมา	วิญญา.๓ เนว.๓ เจตสิก ๓๐ แน่นอน, หรือ กามาวจรจิต ๕๔ อภิ.๒ เจ.๔๙ (-อิสสา อัปมัญญา) ขณะกระทำ ๖	-	พหิทธารัมมณ-นัตถิกาว บัญญัติตารัมมณจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

บทนิทเทศ	องค์ธรรม ของบทนิทเทศ	สัมปยุตตธรรม ของบทนิทเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิทเทศ
๖๒. พหิทถารมมณา ฐมมา	รูปาวจร.๑๕ (-อภิ.๒) อากาศ.๓ โลกุต.๘ เจต.๓๘ แน่นอน, หรือ กามาวจรจิต ๕๔ อภิ.๒ เจตสิก ๕๒ ขณะกระทำ ฯ	-	อัมมัตถารัม-นัตถิกาว บัญญัติถารัมมณจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๖๓. อชฺฌตคพหิทถารมมณา ฐมมา	กามาวจรจิต ๕๔ อภิญ.๒ เจตสิก ๔๙ (-อิสสา อัปปมัญญา)	-	อัมมัตถารัมมณ- พหิทถารัมมณ (แน่นอน)- นัตถิกาวบัญญัติถารัมมณจิต คูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๖๔. สนิทสสนสปปฎิฆา ฐมมา	รูปารมณ	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๖๕. อนิทสสนสปปฎิฆา ฐมมา	โอฟาริกรูป ๑๑ (-รูปารมณ)	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๖๖. อนิทสสนาปปฎิฆา ฐมมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ สุขุมรูป ๑๖ นิพพาน	-	-

-----> ดิग्มาตिका จบแล้ว <-----

ทุกะมาติกา ๒๐๐ บท

บทนิทเทส	องค์ธรรม ของบทนิทเทส	สัมปยุตตธรรมของ บทนิทเทส	วิปยุตตธรรม ของบทนิทเทส
๑. เหตุ ฐมา	เหตุ ๖	สเหตุกจิต ๗๑ เจตสิก ๔๖ (-เหตุ ๖)	อเหตุกจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๒. น เหตุ ฐมา	จิต ๘๙ เจ.๔๖ (-เหตุ ๖) รูป ๒๘ นิพพาน	-	-
๓. สเหตุกา ฐมา	สเหตุกจิต ๗๑ เจ.๕๒ (-โม → โม _๒)	-	อเหตุกจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๔. อเหตุกา ฐมา	อเห.๑๘ อัญญ.๑๒ (-ฉันทะ) รูป ๒๘ นิพ, โม → โม*	**	สเหตุกจิตคูปบาท ๖๙ (-โมหมูลจิต ๒) ^{๑๐}
๕. เหตุสมปยุตตา ฐมา	สเหตุกจิต ๗๑ เจ.๕๒ (-โม → โม _๒)	-	อเหตุกจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๖. เหตุวิปยุตตา ฐมา	อเห. ๑๘ อัญญ.๑๒ (-ฉันทะ) รูป ๒๘ นิพ, โม → โม*	- **	สเหตุกจิตคูปบาท ๖๙ (-โมหมูลจิต ๒)
๗. เหตุ เจว สเหตุกา จ ฐมา	เหตุ ๖ (-โม → โม _๒)	สเหตุกจิต ๖๙ เจ.๔๕ (-เหตุ ๖)	โมหมูล-อเหตุกจิตคูป. รูป ๒๘ นิพพาน

^{๑๐} สเหตุกจิตคูปบาท ๖๙ (-โมหมูลจิต ๒) หรือ โลกมูลจิต ๘ โทสมูลจิต ๒ โสภณจิต ๕๙ เจตสิก ๔๕ (-เหตุ ๖)

บทนิเทศ	องค์กรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตรวมของ บทนิเทศ	วิปยุตตรวม ของบทนิเทศ
๘. สเหตุกา เจว น จ เหตุ ธมฺมา	สเหตุกจิต ๗๑ เจตสิก ๕๖ (-เหตุ ๖)	เหตุ ๖	อเหตุกจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๙. เหตุ เจว เหตุสมปยุตคา จ ธมฺมา	เหตุ ๖ (-โม → โม _๒)	สเหตุกจิต ๖๙ เจตสิก ๕๕ (-เหตุ ๖)	โมหมูล-อเหตุกจิตคูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๑๐. เหตุสมปยุตคา เจว น จ เหตุ ธมฺมา	สเหตุกจิต ๗๑ เจตสิก ๕๖ (-เหตุ ๖)	เหตุ ๖— —	อเหตุกจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๑๑. น เหตุ สเหตุกา ธมฺมา ^{๑๑}	สเหตุกจิต ๗๑ เจตสิก ๕๖ (-เหตุ ๖)	เหตุ ๖	อเหตุกจิตคูปบาท รูป นิพ.
๑๒. น เหตุ อเหตุกา ธมฺมา	อเหตุก.๑๘ อัญญ.๑๒ (-ฉันทะ) รูป ๒๘ นิพ.	- **	สเหตุกจิตคูปบาท
๑๓. สปปัจจยา ธมฺมา	จิต ๘๙ เจ.๕๒ รูป ๒๘	-	-
๑๔. อปปัจจยา ธมฺมา	นิพพาน	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๑๕. สงฺขตา ธมฺมา	จิต ๘๙ เจ.๕๒ รูป ๒๘	-	-
๑๖. อสงฺขตา ธมฺมา	นิพพาน	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๑๗. สนิทสฺสนา ธมฺมา	รูปารมณ	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๑๘. อนิทสฺสนา ธมฺมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๗ (-รูปารมณ) นิพ.	-	-

^{๑๑} ในอัมมสังคณี เป็น “น เหตุ โจ ปน ธมฺมา สเหตุกาปี” ๔๗/๒/๒ บทอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน (ฉบับสยามรัฐบาลี)

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรมของ บทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๑๙. สปปฎิมา ฐมฺมา	โฬพาริกรูป ๑๒	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๒๐. อปปฎิมา ฐมฺมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ สุขุมรูป ๑๖ นิพพาน	-	-
๒๑. รูปีโน ฐมฺมา	รูป ๒๘	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๒๒. อรูปีโน ฐมฺมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ นิพพาน	-	-
๒๓. โลภียา ฐมฺมา	โลภีย.๘๑ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘	- **	โลกุตตรจิตคูปบาท
๒๔. โลกุตตรา ฐมฺมา	โลกุต.๘ เจ.๓๖ นิพ.	-	โลภียจิตคูปบาท
๒๕. เกนจิ วิญญเญยา ฐมฺมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘ นิพพาน	-	-
๒๖. เกนจิ น วิญญเญยา ฐมฺมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘ นิพพาน	-	-
๒๗. อาสวา ฐมฺมา	โลภะ ทิฏฐิ โมหะ	อกุศลจิต ๑๒ เจ.๒๔	กุศล-วิปาก-กิริยา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๒๘. โน อาสวา ฐมฺมา	จิต ๘๙ เจ.๔๙ (-อาสวะ ๓) รูป นิพ.	-	-
๒๙. สาสวา ฐมฺมา	โลภียจิต ๘๑ เจ.๕๒ รูป ๒๘	- **	โลกุตตรจิตคูปบาท

บทนิทเทส	องค์ธรรม ของบทนิทเทส	สัมปยุตตธรรมของ บทนิทเทส	วิปยุตตธรรม ของบทนิทเทส
๓๐. อนาสวา ฐมฺมา	โลกุต.๘ เจ.๓๖ นิพ	-	โลกียจิตคูปบาท
๓๑. อาสวสมฺปยุตฺตา ฐมฺมา	อกุศลจิต ๑๒ เจ.๒๗ (-โมหเจ. ที่ใน โม _๒ โท _๒)	-	กุศล-วิปาก-กิริยา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๓๒. อาสววิปยุตฺตา ฐมฺมา	กุ.๒๑ วิ.๓๖ กิ.๒๐ เจ.๓๘ รูป ๒๘ นิพ. และ โมหเจตสิก ที่ในโทส. ๒ โมท. ๒	- **	โลกมุลจิตคูปบาท
๓๓. อาสวา เจว สาสวา จ ฐมฺมา	โลกะ ทิฏฐิ โมหะ	อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๔	กุศล-วิปาก-กิริยา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๓๔. สาสวา เจว โน จ อาสวา ฐมฺมา	โลกียจิต ๘๑ เจตสิก ๔๙ (-อาสวะ ๓) รูป ๒๘	- **	โลกุตตรจิตคูปบาท
๓๕. อาสวา เจว อาสวสมฺปยุตฺตา จ ฐมฺมา	โลกะ ทิฏฐิ โมหะ	โลกมุลจิต ๘ เจ. ๑๙ (-อาสวะ ๓)	โทสมุล-โมหมูล-กุศล- วิปาก-กิริยาจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๓๖. อาสวสมฺปยุตฺตา เจว โน จ อาสวา ฐมฺมา	อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๔ (-อาสวะ ๓)	อาสวะ อ.ธ. ๓	กุศล-วิปาก-กิริยา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตรวมของ บทนิเทศ	วิปยุตตรวม ของบทนิเทศ
๓๗. อาสววิปยุตคา สาสวา รมมา	โลกีย์ก.๑๗ โลกีย์วิ.๓๒ กิริยา.๒๐ เจตสิก ๓๘ รูป ๒๘ และโมหเจ. ที่ใน โทส.๒ โมห.๒	- **	โลกมุล-โลกุตตรจิต คูปบาท
๓๘. อาสววิปยุตคา อนาสวา รมมา	โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๓๖ นิพพาน	-	โลกีย์จิตคูปบาท
๓๙. สลยโชนา รมมา	สลยโชน์ อ.ธ. ๘	อกุ. ๑๒ เจ. ๑๙ (-สลยโชน์ อ.ธ. ๘)	กุศล-วิปาก-กิริยา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๔๐. โน สลยโชนา รมมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๔๔ (-สลยโชน์ ๘) รูป ๒๘ นิพพาน	-	-
๔๑. สลยโชนิยา รมมา	โลกีย์.๘๑ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘	- **	โลกุตตรจิตคูปบาท
๔๒. อสลยโชนิยา รมมา	โลกุต.๘ เจ.๓๖ นิพ.	-	โลกีย์จิตคูปบาท
๔๓. สลยโชนสมปยุตคา รมมา	อกุศลจิต ๑๒ เจ.๒๗ (-โม ที่ใน อุต)	-	กุศล-วิปาก-กิริยา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๔๔. สลยโชนวิปยุตคา รมมา	กุศล.๒๑ วิปาก.๓๖ กิ.๒๐ เจตสิก.๓๘ รูป ๒๘ นิพ. และ โมหเจ. ที่ใน อุต.๑	- **	โลกมุล-โทสมุล- วิจิกจฉาสัมปยุตต จิตคูปบาท

บทนิทเทส	องค์ธรรม ของบทนิทเทส	สัมปยุตตธรรมของ บทนิทเทส	วิปยุตตธรรม ของบทนิทเทส
๔๕. สลฺโลชนา เจว สลฺโลชนินยา จ ฐมฺมา	สัณฺญาณํ อ.ธ. ๘	อกุสลจิต ๑๒ เจตสิก ๑๙ (-สัณฺญาณํ อ.ธ. ๘)	กุสล-วิปาก-กิริยาจิตคฺบุ บาท รูป ๒๘ นิพพาน
๔๖. สลฺโลชนินยา เจว โน จ สลฺโลชนา ฐมฺมา	โลกียจิต ๘๑ เจ.๔๔ (-สัณฺญาณํ ๘) รูป ๒๘	- **	โลกุตตรจิตคฺบุบาท
๔๗. สลฺโลชนา เจว สลฺโลชนสมฺปยุตฺตา จ ฐมฺมา	สัณฺญาณํ อ.ธ. ๘ (-โมหเจ. ที่ใน อุตฺธจฺจ)	อกุสลจิต ๑๑ เจตสิก ๑๙ (-สัณฺญาณํ อ.ธ. ๘)	อฺุตฺธจฺจ-กุสล-วิปาก- กิริยาจิตคฺบุบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๔๘. สลฺโลชนสมฺปยุตฺตา เจว โน จ สลฺโลชนา ฐมฺมา	อกุสลจิต ๑๒ เจตสิก ๑๙ (-สัณฺญาณํ ๘)	สัณฺญาณํ ๘	กุสล-วิปาก-กิริยา.คฺบุ. รูป ๒๘ นิพพาน
๔๙. สลฺโลชนวิปยุตฺตา สลฺโลชนินยา ฐมฺมา	โลกียก.๑๗ โลกียวิ.๓๒ กิริยา.๒๐ เจตสิก ๓๘ รูป ๒๘ และ โมหเจ. ที่ใน อุตฺธจฺจ.๑	- **	โลกมฺูล-โทสมฺูล- วิจิจฺจนา-โลกุตตรจิต คฺบุบาท
๕๐. สลฺโลชนวิปยุตฺตา อสลฺโลชนินยา ฐมฺมา	โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๓๖ นิพพาน	-	โลกียจิตคฺบุบาท
๕๑. คนฺถา ฐมฺมา	โลกะ โทสะ ทิฏฺฐิ	โลกมฺูล.๘ โทสมฺูล.๒ เจตสิก-๒๓ (-คันถะ๓)	โมหมฺูล-กุสล-วิปาก- กิริยา.คฺบุ. รูป ๒๘ นิพ.

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรมของ บทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๕๒. โน คนฺดา ฐมฺมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๔๙ (-คันถะ ๓) รูป ๒๘ นิพ.	-	-
๕๓. คนฺดณียา ฐมฺมา	โลกีย์จิต ๘๑ เจ.๕๒ รูป ๒๘	- **	โลกุตตรจิตคูปบาท
๕๔. อคนฺดณียา ฐมฺมา	โลกุตตรจิต ๘ เจ.๓๖ นิพพาน	-	โลกีย์จิตคูปบาท
๕๕. คนฺดสมปยุตฺตา ฐมฺมา	โลก.๘ โทส.๒ เจ.๒๕ (-โทสเจ. ที่ใน โท _๒ , โลกเจ. ที่ใน ทวิ _๔ .)	-	โมหมูล-กุศล-วิปาก- กิริยาจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๕๖. คนฺดวิปยุตฺตา ฐมฺมา	โมห.๒ กุศล.๒๑ วิปาก.๓๖ กิริยา.๒๐ เจตสิก ๔๓ รูป ๒๘ นิพพาน, และ โลกเจ. ที่ในทวิรูป.๔, โทสเจ. ที่ในโทสมูลจิต ๒	-	ทวิรูปจิตสัมปยุตตจิต คูปบาท
๕๗. คนฺดา เจว คนฺดณียา จ ฐมฺมา	โลกะ โทสะ ทวิรูป	โลกมูล.๘ โทสมูล.๒ เจตสิก ๒๓ (-คันถะ๓)	โมหมูล-กุศล-วิปาก- กิริยาจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๕๘. คนฺดณียา เจว โน จ คนฺดา ฐมฺมา	โลกีย์.๘๑ เจ.๔๙ (-คันถะ ๓) รูป ๒๘	- **	โลกุตตรจิตคูปบาท

บทนิทเทศ	องค์ธรรม ของบทนิทเทศ	สัมปยุตตธรรมของ บทนิทเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิทเทศ
๕๙. คนฺดา เจว คนฺดสมปยุตฺตา จ ธมฺมา	โลกะ ทิฏฺฐิ	ทิฏฺฐิคคสัม.๔ เจตสิก ๑๙ (-โลก ทิฏฺฐิ)	ทิฏฺฐิคควิป-โทสมุล- โมหมูล-กุสล-วิปาก- กิริยาจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๖๐. คนฺดสมปยุตฺตา เจว โน จ คนฺดา ธมฺมา	โลภมูล. ๘ โทสมุล. ๒ เจตสิก ๒๓ (-คันถะ ๓)	คันถะ อ.ธ. ๓	โมหมูล-กุสล-วิปาก- กิริยาจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๖๑. คนฺดวิปยุตฺตา คนฺดนิยา ธมฺมา	โมห.๒ โลภียกุ.๑๗ โลภียวิ.๓๒ กิริยา.๒๐ เจ.๔๓ รูป ๒๘ และ โลกเจ. ที่ในทิฏฺฐิคควิป.๔, โทสเจ. ที่ในโทสมุลจิต ๒	- **	ทิฏฺฐิคคสัมปยุตคจิต- โลกุตตรจิตคูปบาท
๖๒. คนฺดวิปยุตฺตา อคนฺดนิยา ธมฺมา	โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๓๖ นิพพาน	-	โลภียจิตคูปบาท
๖๓. โอมฺมา ธมฺมา	โลกะ ทิฏฺฐิ โมหะ	อกุสลจิต ๑๒ เจ.๒๔ (-โอมะ อ.ธ. ๓)	กุสล-วิปาก-กิริยา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๖๔. โน โอมฺมา ธมฺมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๘๙ (-โอมะ ๓) รูป ๒๘ นิพ.	-	-
๖๕. โอมฺนินยา ธมฺมา	โลภีย.๘๑ เจ.๕๒ รูป ๒๘	- **	โลกุตตรจิตคูปบาท

บทนิทเทส	องค์ธรรม ของบทนิทเทส	สัมปยุตตธรรมของ บทนิทเทส	วิปยุตตธรรม ของบทนิทเทส
๖๖. โอนมนิชา ฐมมา	โลกุต.๘ เจ.๓๖ นิพ.	-	โลเกียจิตคูปบาท
๖๗. โอมสมปยุตตา ฐมมา	อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๗ (-โม ที่ใน โม _๒ โท _๒)	-	กุศล-วิปาก-กิริยา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๖๘. โอมวิปยุตตา ฐมมา	กุศล.๒๑ วิปาก.๓๖ กิริยา.๒๐ เจ.๓๘ รูป ๒๘ นิพพาน และ โมห เจ. ที่ในโทส.๒ โมห.๒	-	โลกมุลจิตคูปบาท
๖๙. โอมา เจว โอนนิชา จ ฐมมา	โลกะ ทิฏฐิ โมหะ	อกุศลจิต ๑๒ เจ.๒๘ (-โอมะ อ.ธ. ๓)	กุศล-วิปาก-กิริยา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๗๐. โอนนิชา เจว โน จ โอมา ฐมมา	โลกียจิต ๘๑ เจ.๔๙ (-โอมะ ๓) รูป ๒๘	- **	โลกุตตรจิตคูปบาท
๗๑. โอมา เจว โอมสมปยุตตา จ ฐมมา	โลกะ ทิฏฐิ โมหะ	โลกมุลจิต ๘ เจตสิก ๑๙ (-โอมะ ๓)	โทสมุล-โมหมูล-กุศล- วิปาก-กิริยาจิตคูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๗๒. โอมสมปยุตตา เจว โน จ โอมา ฐมมา	อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๘ (-โอมะ อ.ธ. ๓)	โอมะ อ.ธ. ๓	กุศล-วิปาก-กิริยา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรมของ บทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๗๓. โอมวิปยุตตา โอมनिया ฐมฺมา	โลกียกุ.๑๗ โลกียวิ.๓๒ กิริยา.๒๐ เจตสิก ๓๘ รูป ๒๘ และ โมหเจตสิก ที่ในโทสมุล.๒ โมหมุล.๒	- **	โลกมุล-โลกุตตรจิต คูปบาท
๗๔. โอมวิปยุตตา อโณมนียา ฐมฺมา	โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๓๖ นิพพาน	-	โลกียจิตคูปบาท
๗๕. โยคา ฐมฺมา	โลกะ ทิฏฐิ โมหะ	อกุสล.๑๒ เจตสิก ๒๔ (-โยคะ อ.ธ. ๓)	กุสล-วิปาก-กิริยาจิต คูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๗๖. โน โยคา ฐมฺมา	จิต ๘๙ เจ.๔๙ (-๓) รูป ๒๘ นิพพาน	-	-
๗๗. โยคนียา ฐมฺมา	โลกี.๘๑ เจ.๕๒ รูป ๒๘	- **	โลกุตตรจิตคูปบาท
๗๘. อโยคนียา ฐมฺมา	โลกุต.๘ เจ.๓๖ นิพ.	-	โลกียจิตคูปบาท
๗๙. โยคสมปยุตตา ฐมฺมา	อกุสลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๗ (-โม ที่ใน โท, โม)	-	กุสล-วิปาก-กิริยา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๘๐. โยควิปยุตตา ฐมฺมา	กุสล.๒๑ วิปาก.๓๖ กิริยา.๒๐ เจตสิก ๓๘ รูป ๒๘ นิพ และ โมหเจ ที่ในโทส.๒ โมห.๒	- **	โลกมุลจิตคูปบาท

บทนิทเทส	องค์ธรรม ของบทนิทเทส	สัมปยุตตธรรมของ บทนิทเทส	วิปยุตตธรรม ของบทนิทเทส
๘๑. โยคา เจว โยคนิยา จ ฐมฺมา	โลกะ ทิฏฐิ โมหะ	อกุศล.๑๒ เจตสิก ๒๔ (-โยคะ อ.ธ. ๓)	กุศล-วิปาก-กิริยา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๘๒. โยคนิยา เจว โน จ โยคา ฐมฺมา	โลกียจิต ๘๑ เจ. ๔๙ (-โยคะ ๓) รูป ๒๘	- **	โลกุตตรจิตคูปบาท
๘๓. โยคา เจว โยคสมฺปยุตฺตา จ ฐมฺมา	โลกะ ทิฏฐิ โมหะ	โลกมุลจิต ๘ เจตสิก ๑๙ (-โยคะ อ.ธ. ๓)	โทสมุล-โมหมูล-กุศล- วิปาก-กิริยาจิตคูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๘๔. โยคสมฺปยุตฺตา เจว โน จ โยคา ฐมฺมา	อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๔ (-โยคะ ๓)	โยคะ ๓ (หรือ โลกะ ทิฏฐิ โมหะเจตสิก)	กุศล-วิปาก-กิริยาจิต คูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๘๕. โยควิปยุตฺตา โยคนิยา ฐมฺมา	โลกียกุ.๑๗ โลกียวิ.๓๒ กิริยา.๒๐ เจตสิก ๓๘ รูป ๒๘ และ โมหเจตสิก ที่ในโทสมุล.๒ โมหมูล.๒	- **	โลกมุล-โลกุตตรจิต คูปบาท
๘๖. โยควิปยุตฺตา อโยคนิยา ฐมฺมา	โลกุต.๘ เจ.๓๖ นิพ.	-	โลกียจิตคูปบาท
๘๗. นีวรณา ฐมฺมา	นินวณฺ์ อ.ธ. ๘	อกุศล.๑๒ เจ.๑๙ (-นินวณฺ์ อ.ธ. ๘)	กุศล-วิปาก-กิริยา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรมของ บทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๘๘. โน นีรวรณา ฐมฺมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๔๔ (-นิวรรณ์ ๘) รูป ๒๘ นิพพาน	-	-
๘๙. นีรวรณียา ฐมฺมา	โลกีย์จิต ๘๑ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘	- **	โลกุตตรจิตคูปบาท
๙๐. อนีรวรณียา ฐมฺมา	โลกุต.๘ เจ.๓๖ นิพ	-	โลกีย์จิตคูปบาท
๙๑. นีรวรณสมปยุตฺตา ฐมฺมา	อกุศลจิต ๑๒ เจ.๒๗	-	กุศล-วิปาก-กิริยา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๙๒. นีรวรณวิปยุตฺตา ฐมฺมา	กุศล. ๒๑ วิปาก. ๓๖ กิริยา. ๒๐ เจตสิก ๓๘ รูป ๒๘ นิพพาน	- **	อกุศลจิตคูปบาท
๙๓. นีรวรณา เจว นีรวรณียา จ ฐมฺมา	นิวรรณ์ อ.ธ. ๘	อกุศล.๑๒ เจตสิก ๑๙ (-นิวรรณ์ อ.ธ. ๘)	กุศล-วิปาก-กิริยา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๙๔. นีรวรณียา เจว โน จ นีรวรณา ฐมฺมา	โลกีย์จิต ๘๑ เจ.๔๔ (-นิวรรณ์ ๘) รูป ๒๘	- **	โลกุตตรจิตคูปบาท
๙๕. นีรวรณา เจว นีรวรณสมปยุตฺตา จ ฐมฺมา	นิวรรณ์ อ.ธ. ๘	อกุศล.๑๒ เจตสิก ๑๙ (-นิวรรณ์ อ.ธ. ๘)	กุศล-วิปาก-กิริยา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน

บทนิทเทส	องค์ธรรม ของบทนิทเทส	สัมปยุตตธรรมของ บทนิทเทส	วิปยุตตธรรม ของบทนิทเทส
๙๖. นีวรณสมปยุตคา เจว โน จ นีวรณา ธมฺมา	อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๑๙ (-นีวรณ ๘)	นีวรณ	กุศล-วิปาก-กิริยา.คฺป. รูป ๒๘ นิพพาน
๙๗. นีวรณวิปยุตคา นีวรณียา ธมฺมา	โลกีย์ก.๑๗ โลกีย์วิ.๓๒ กิริยา.๒๐ เจตสิก ๓๘ รูป ๒๘	- **	อกุศลจิต-โลกุตตรจิต คฺปบาท
๙๘. นีวรณวิปยุตคา อนีวรณียา ธมฺมา	โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๓๖ นิพพาน	-	โลกีย์จิตคฺปบาท
๙๙. ปรามาสา ธมฺมา	ทวิจฺเจตสิก	ทวิจฺเจตสิกสัมปยุตตจิต ๔ เจตสิก ๒๐ (-ทวิจฺ)	ทวิจฺเจตสิก-โทสมฺล- โมหฺมฺล-กุศล-วิปาก- กิริยาจิตคฺปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๑๐๐. โน ปรามาสา ธมฺมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๑ (-ทวิจฺ) รูป ๒๘ นิพ.	-	-
๑๐๑. ปรามญฺฐา ธมฺมา	โลกีย์จิต ๘๑ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘	- **	โลกุตตรจิตคฺปบาท
๑๐๒. อปรามญฺฐา ธมฺมา	โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๓๖ นิพพาน	-	โลกีย์จิตคฺปบาท

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตรวมของ บทนิเทศ	วิปยุตตรวม ของบทนิเทศ
๑๐๓. ปริมาตสัมปยุตคา ธมฺมา	ทิจฺจิคคตวิป.๔ เจตสิก ๒๐ (-ทิจฺจ)	ทิจฺจิจเจตสิก	ทิจฺจิคคตวิป-โทสมุล-โม หมุล-กุสล-วิปาก-กิริยา จิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๑๐๔. ปริมาตวิปยุตคา ธมฺมา	ทิจฺจิคคตวิป.๔ โทส.๒ โมท.๒ กุสล.๒๑ วิปาก.๓๖ กิริยา.๒๐ เจ.๕๑ (-ทิจฺจ) รูป ๒๘ นิพพาน	- **	ทิจฺจิคคตวิปยุตคจิต คูปบาท
๑๐๕. ปริมาตสา เจว ปริมาทฐา จ ธมฺมา	ทิจฺจิจเจตสิก	ทิจฺจิคคตวิปยุตคจิต ๔ เจตสิก ๒๐ (-ทิจฺจ)	ทิจฺจิคคตวิป-โทสมุล- โมหมุล-กุสล-วิปาก- กิริยาจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๑๐๖. ปริมาทฐา เจว โน จ ปริมาตสา ธมฺมา	โลกียจิต ๘๑ เจตสิก ๕๑ (-ทิจฺจ) รูป ๒๘	- **	โลกุตรจิตคูปบาท
๑๐๗. ปริมาตวิปยุตคา ปริมาทฐา ธมฺมา	ทิจฺจิคคตวิป.๔ โทส.๒ โมท.๒ โลก.กุ.๑๗ โลก.วิ.๓๒ กิ.๒๐ เจ.๕๑ (-ทิจฺจ) รูป ๒๘	- **	ทิจฺจิคคตวิปยุตค- โลกุตรจิตคูปบาท

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรมของ บทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๑๐๘. ปรามาสวิปยุตฺตา อปรามภูฏา รมฺมา	โลกุตฺตวจิต ๘ เจตสิก ๓๖ นิพพาน	-	โลกียจิตฺตูปบาท
๑๐๙. สตมฺมณา รมฺมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒	-	รูป ๒๘ นิพพาน
๑๑๐. อนารมฺมณา รมฺมา	รูป ๒๘ นิพพาน	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๑๑๑. จิตฺตา รมฺมา	จิต ๘๙	เจตสิก ๕๒	รูป ๒๘ นิพพาน
๑๑๒. โน จิตฺตา รมฺมา	เจ.๕๒ รูป ๒๘ นิพ.	-	-
๑๑๓. เจตสิกฺกา รมฺมา	เจตสิก ๕๒	จิต ๘๙	รูป ๒๘ นิพพาน
๑๑๔. อเจตสิกฺกา รมฺมา	จิต ๘๙ รูป ๒๘ นิพ.	-	-
๑๑๕. จิตฺตสมปยุตฺตา รมฺมา	เจตสิก ๕๒	จิต ๘๙	รูป ๒๘ นิพพาน
๑๑๖. จิตฺตวิปยุตฺตา รมฺมา	รูป ๒๘ นิพพาน	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๑๑๗. จิตฺตสํสฏฺฐา รมฺมา	เจตสิก ๕๒	จิต ๘๙	รูป ๒๘ นิพพาน
๑๑๘. จิตฺตวิสํสฏฺฐา รมฺมา	รูป ๒๘ นิพพาน	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๑๑๙. จิตฺตสมฏฺฐานา รมฺมา	เจ.๕๒ จิตฺตชรูป ๑๗	-	-
๑๒๐. โน จิตฺตสมฏฺฐานา รมฺมา	จิต ๘๙ กัมมชรูป ๒๐ อตุชรูป ๑๕ อาหารช.๑๔ นิพพาน	-	-
๑๒๑. จิตฺตสทฺทโน รมฺมา	เจตสิก ๕๒ วิญญูติ.๒	-	-
๑๒๒. โน จิตฺตสทฺทโน รมฺมา	จิต ๘๙ รูป ๒๖ (-วิญญูติ ๒) นิพพาน	-	-

บทนิเทศ	องค์กรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตกรรมของ บทนิเทศ	วิปยุตตกรรม ของบทนิเทศ
๑๒๓. จิตตานุปริวัติโน ธมฺมา	เจตสิก ๕๒ วิญญาณิ.๒	-	-
๑๒๔. โน จิตตานุปริวัติโน ธมฺมา	จิต ๘๙ รูป ๒๖ (-วิญญาณิ ๒) นิพพาน	-	-
๑๒๕. จิตตสํสฏฺฐสมฺภูจฺจนา ธมฺมา	เจตสิก ๕๒	จิต ๘๙	รูป ๒๘ นิพพาน
๑๒๖. โน จิตตสํสฏฺฐ- สมฺภูจฺจนา ธมฺมา	จิต ๘๙ รูป ๒๘ นิพพาน	-	-
๑๒๗. จิตตสํสฏฺฐสมฺภูจฺจนา- สทฺกฺโน ธมฺมา	เจตสิก ๕๒	จิต ๘๙	รูป ๒๘ นิพพาน
๑๒๘. โน จิตตสํสฏฺฐ- สมฺภูจฺจนาสทฺกฺโน ธมฺมา	จิต ๘๙ รูป ๒๘ นิพพาน	-	-
๑๒๙. จิตตสํสฏฺฐสมฺภูจฺจนา- นุปริวัติโน ธมฺมา	เจตสิก ๕๒	จิต ๘๙	รูป ๒๘ นิพพาน
๑๓๐. โน จิตตสํสฏฺฐ- สมฺภูจฺจนา นุปริวัติโน ธมฺมา	จิต ๘๙ รูป ๒๘ นิพพาน	-	-
๑๓๑. อชฺฌตฺตคฺคิกา ธมฺมา	จิต ๘๙ ปสาทรูป ๕	-	-

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรมของ บทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๑๓๒. พาหิรา ฐมฺมา	เจตสิก ๕๒ รูป ๒๓ (-ปสาท ๕) นิพพาน	-	-
๑๓๓. อุปาทา ฐมฺมา	อุปาทายรูป ๒๔	-	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
๑๓๔. โน อุปาทา ฐมฺมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ มหาภูตรูป ๔ นิพพาน	-	-
๑๓๕. อุปาทีนฺนา ฐมฺมา	โลเก.วิ.๓๒ เจ.๓๕ กัม.๒๐	-	กุ-อกุ-กิ-ผลจิตคูปบาท
๑๓๖. อนุปาทีนฺนา ฐมฺมา	อกุศล.๑๒ กุศล.๒๑ กิริยา.๒๐ ผล.๔ เจ.๕๒ คิชรูป นิพพาน	-	โลกีย์วิปากจิตคูปบาท
๑๓๗. อุปาทานา ฐมฺมา	โลกะ ทิฏฐิ	โลกมุลจิต ๘ เจตสิก ๒๐ (-โลกะ ทิฏฐิ)	โทสมุล-โมหมุล-กุศล- วิปาก-กิริยาจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๑๓๘. โน อุปาทานา ฐมฺมา	จิต ๘๙ เจตสิก ๕๐ (-โลกะ ทิฏฐิ) รูป ๒๘ นิพพาน	-	-
๑๓๙. อุปาทานิยา ฐมฺมา	โลกีย์จิต ๘๑ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘	- **	โลกุตตรจิตคูปบาท
๑๔๐. อนุปาทานิยา ฐมฺมา	โลกุต.๘ เจ.๓๖ นิพ	-	โลกีย์จิตคูปบาท

บทนิทเทศ	มอญกรรม ของบทนิทเทศ	สัมปยุตตกรรมของ บทนิทเทศ	วิปยุตตกรรม ของบทนิทเทศ
๑๔๑. อุปาทานสัมปยุตคา ธมฺมา	โลกมุลจิต ๘ เจตสิก ๒๒ (-โล → ทิ.วิ.๔)	-	โทสมุล-โมหมุล-กุศล- วิปาก-กิริยาจิตคูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๑๔๒. อุปาทานวิปยุตคา ธมฺมา	โทส.๒ โมห.๒ กุศล.๒๑ วิปาก.๓๖ กิริยา.๒๐ เจ.๔๙ (-โลติก ๓) รูป-๒๘ นิพพาน, โลกเจ. ที่โน โลก.ทิ.วิ.๔	-	ทิจฺฐิตคสัมปยุตตจิต คูปบาท
๑๔๓. อุปาทานา เจว อุปาทานียา จ ธมฺมา	โลกะ ทิจฺฐิ	โลกมุลจิต ๘ เจตสิก ๒๐ (-โลกะ ทิจฺฐิ)	โทสมุล-โมหมุล-กุศล- วิปาก-กิริยาจิตคูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๑๔๔. อุปาทานียา เจว โน จ อุปาทานา ธมฺมา	โลกียจิต ๘๑ เจตสิก ๕๐ (-โลกะ ทิจฺฐิ) รูป ๒๘	-	โลกุตตรจิตคูปบาท
๑๔๕. อุปาทานา เจว อุปาทานสัมปยุตคา จ ธมฺมา	โลกะ ทิจฺฐิ	ทิจฺฐิตคสัมปยุตตจิต ๔ เจตสิก ๑๙ (-โลก ทิจฺฐิ)	ทิจฺฐิวิป-โทสมุล-โม หมุล-กุศล-วิปาก- กิริยาจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรมของ บทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๑๔๖. อุปาทานสมปยุตคา เจว โน จ อุปาทานา ธมฺมา	โลกมุขจิต ๘ เจตสิก ๒๐ (-โลภะ ทิฏฐิ)	โลภะ ทิฏฐิ	โทสมุข-โมหมุข-กุศล- วิปาก-กิริยาจิตคฺป. รูป ๒๘ นิพ.
๑๔๗. อุปาทานวิปยุตคา อุปาทานิยา ธมฺมา	โทสมุขจิต ๒ โมหมุขจิต ๒ โลกียกฺ.๑๗ โลกียวิ.๓๒ กิ.๒๐ เจตสิก ๔๙ (-โลติกะ ๓) รูป ๒๘, โลกเจ. ที่ใน โลก.ท.วิ.๔	- **	ทิฏฐิจิตสัมปยุตตจิต- โลกุตตรจิตคฺปบาท
๑๔๘. อุปาทานวิปยุตคา อนุปาทานิยา ธมฺมา	โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๓๖ นิพพาน	-	โลกียจิตคฺปบาท
๑๔๙. กิเลส ธมฺมา	กิเลส อ.ธ. ๑๐	อกุศล. ๑๒ เจตสิก ๑๗ (-กิเลส ๑๐)	กุศล-วิปาก-กิริยา.คฺป. รูป ๒๘ นิพพาน
๑๕๐. โน กิเลส ธมฺมา	จิต ๘๙ เจ.๔๒ (-กิเลส ๑๐) รูป ๒๘ นิพพาน	-	-
๑๕๑. สงฺกิลเลสิกา ธมฺมา	โลกียจิต ๘๑ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘	- **	โลกุตตรจิตคฺปบาท
๑๕๒. อสงฺกิลเลสิกา ธมฺมา	โลกุต.๘ เจ.๓๖ นิพ	-	โลกียจิตคฺปบาท

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรมของ บทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๑๕๓. สงกิลิฏฐา ฐมมา	อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๗	-	กุศล-วิปาก-กิริยา.คุป. รูป ๒๘ นิพพาน
๑๕๔. อสงกิลิฏฐา ฐมมา	กุศล.๒๑ วิปาก.๓๖ กิริยา.๒๐ เจตสิก ๓๘ รูป ๒๘ นิพพาน	- **	อกุศลจิตคูปบาท
๑๕๕. กิเลสสมบุยุคตา ฐมมา	อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๗	-	กุศล-วิปาก-กิริยา.คุป. รูป ๒๘ นิพพาน
๑๕๖. กิเลสวิปยุคตา ฐมมา	กุศล.๒๑ วิปาก.๓๖ กิริยา.๒๐ เจตสิก ๓๘ รูป ๒๘ นิพพาน	- **	อกุศลจิตคูปบาท
๑๕๗. กิเลสตา เจว สงกิลิสิกา จ ฐมมา	กิเลส อ.ธ. ๑๐	อกุศล.๑๒ เจตสิก ๑๗ (-กิเลส ๑๐)	กุศล-วิปาก-กิริยา.คุป. รูป ๒๘ นิพพาน
๑๕๘. สงกิลิสิกา เจว โน จ กิเลสตา ฐมมา	โลภียจิต ๘๑ เจตสิก ๔๒ (-กิเลส ๑๐) รูป ๒๘	- **	โลกุตตรจิตคูปบาท
๑๕๙. กิเลสตา เจว สงกิลิฏฐา จ ฐมมา	กิเลส อ.ธ. ๑๐	อกุศล.๑๒ เจตสิก ๑๗ (-กิเลส ๑๐)	กุศล-วิปาก-กิริยา.คุป. รูป ๒๘ นิพพาน

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรมของ บทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๑๖๐. สงฺกิลฺลิจฺจา เจว โน จ กิเลสฺสา ธมฺมา	อกุสลจิต ๑๒ เจตสิก ๑๗ (-กิเลส ๑๐)	กิเลส ๑๐	กุสล-วิปาก-กิริยา.คฺป. รูป ๒๘ นิพพาน
๑๖๑. กิเลสฺสา เจว กิเลสสมปยุตฺตา จ ธมฺมา	กิเลส อ.ธ. ๑๐	อกุสล.๑๒ เจตสิก ๑๗ (-กิเลส ๑๐)	กุสล-วิปาก-กิริยา.คฺป. รูป ๒๘ นิพพาน
๑๖๒. กิเลสสมปยุตฺตา เจว โน จ กิเลสฺสา ธมฺมา	อกุสลจิต ๑๒ เจตสิก ๑๗ (-กิเลส ๑๐)	กิเลส ๑๐	กุสล-วิปาก-กิริยา.คฺป. รูป ๒๘ นิพพาน
๑๖๓. กิเลสวิปยุตฺตา สงฺกิลฺลิสฺสา ธมฺมา	โลภี.กฺ.๑๗ โลภี.วิ.๓๒ กิ.๒๐ เจตสิก ๓๘ รูป ๒๘	- **	อกุสล-โลกุตตรจิต คฺปบาท
๑๖๔. กิเลสวิปยุตฺตา อสงฺกิลฺลิสฺสา ธมฺมา	โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๓๖ นิพพาน	-	โลกียจิตคฺปบาท
๑๖๕. ทสฺสเนน ปหาคพฺพา ธมฺมา	ทฎฐิตคตสัมปยุตตจิต ๔ วิจิกจฺฉาสัมปยุตตจิต ๑ เจตสิก ๒๒ (ที่ไสตาบันละ ได้โดยเค็ดชาต) ทฎฐิตคตวิปยุตตจิต ๔ โทสมุลจิต ๒ เจ.๒๕ (ที่นำไปสู่อบาย)	-	ทฎฐิตคตวิป-โทสมุล.คฺป. (ไม่นำไปอบาย), อุทฺธจฺจ-กุสล-วิปาก- กิริยาจิตคฺปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตธรรมของ บทนิเทศ	วิปยุตธรรม ของบทนิเทศ
๑๖๖. น ทสฺสเนน ปหาคพฺพา ธมฺมา	ทฎฐิตฺตวิป.๔ โทส.๒ เจ.๒๕ (ที่ไม่นำไปอธิบาย), อุท.๑ กุ.๒๑ วิ.๓๖ กิ.๒๐ เจ.๔๒ รูป ๒๘ นิพพาน	- **	ทฎฐิตฺตสัมปยุตต- วิจิกิจฉาสัมปยุตต.คูป. และทฎฐิตฺตวิป-โทส.คูป. (ที่นำไปสู่อธิบาย)
๑๖๗. ภวานาย ปหาคพฺพา ธมฺมา	ทฎฐิตฺตวิป.๔ โทส.๒ เจ.๒๕ (ที่ไม่นำไปอธิบาย), อุทฺทจฺจสัมปยุตตจิต ๑ เจตสิก ๑๕	-	ทฎฐิตฺตวิป-โทส.คูป (ที่นำไปสู่อธิบาย), ทฎฐิตฺตสัม-วิจิกิจฉา- กุศล-วิปาก-กิริยา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๑๖๘. น ภวานาย ปหาคพฺพา ธมฺมา	ทฎฐิตฺตวิป.๔ โทส.๒ เจ.๒๕ (ที่นำไปอธิบาย), ทฎฐิตฺตสัม.๔ วิจิกิจฉา.๑ กุศล.๒๑ วิ.๓๖ กิ.๒๐ เจตสิก ๔๗ รูป ๒๘ นิพพาน	- **	ทฎฐิตฺตวิป-โทส.คูป (ที่ไม่นำไปสู่อธิบาย), อุทฺทจฺจสัมปยุตตจิต คูปบาท

บทนิทเทศ	องค์ธรรม ของบทนิทเทศ	สัมปยุตธรรมของ บทนิทเทศ	วิปยุตธรรม ของบทนิทเทศ
๑๖๙. ทสฺสเนน ปหาคพฺพเหตุกา ธมฺมา	ทิฏฐิคคสัมปยุตตจิต ๔ วิจิจจนาสัมปยุตตจิต ๑ เจตสิก ๒๒ (-โม ที่ในวิจิ) [ที่ใส่คาบับละได้โดย เด็ดขาด], ทิฏฐิคควิปยุตตจิต ๔ โทสมุลจิต ๒ เจ.๒๕ (ที่นำไปสู่อบาย)	-	ทิฏฐิคควิป- โทสมุลจิตคูปบาท (ที่นำไปสู่อบาย), อุทฺธัจจ-กุสล-วิปาก- กิริยาจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๑๗๐. น ทสฺสเนน ปหาคพฺพเหตุกา ธมฺมา	ทิฏฐิคควิป.๔ โทส.๒ เจ.๒๕ (ที่ไม่นำไปสู่อบาย), อุท.๑ กุ.๒๑ วิ.๓๖ กิ.๒๐ เจ.๕๐ [-ทิฏฐิ วิจิ] รูป ๒๘ นิพพาน, และ โมหเจ. ที่ในวิจิจจนา.๑	- **	ทิฏฐิคคสัมปยุตต.คูป. และทิฏฐิคควิปยุตต- โทสมุลจิตคูปบาท (ที่นำไปสู่อบาย)
๑๗๑. ภวานาย ปหาคพฺพเหตุกา ธมฺมา	ทิฏฐิวิป.๔ โทส.๒ เจ.๒๕ (ที่ไม่นำไปสู่อบาย), อุทฺธัจจสัม.๑ เจตสิก ๑๕ (-โมหเจ. ที่ใน อุทฺธัจจจะ)	-	ทิฏฐิคควิป-โทส.คูป (ที่นำไปสู่อบาย), ทิฏฐิคคสัม-วิจิจจนา- กุสล-วิปาก-กิริยา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรมของ บทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๑๗๒. น ภวานาย ปหาดพเพตฺถกา ธมฺมา	ทฎฺฐิตฺตวิป.๔ โทส.๒ เจ. ๒๕ (ที่นำไปอธิบาย), ทฎฺฐิตฺตสัม.๔ วิจิจ.๑ กุสล.๒๑ วิปก.๓๖ กิริยา.๒๐ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘ นิพพาน, และ โมหเจ. ที่ใน อุทธัจจะ ๑	- **	ทฎฺฐิตฺตวิปยุตต- โทสมุลลจิตฺตูปบาท (ที่ไม่นำไปสู่อบาย)
๑๗๓. สวิตกฺกา ธมฺมา	สวิตกฺกจิต ๕๕ เจตสิก ๕๑ (-วิตก)	วิตกเจตสิก	อวิตกฺกจิตฺตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน หรือ ทวิปัญญาวิญญาน- ทุตฺติยฉาน-ตฺติยฉาน- จตุตถฉาน-ปัญฺจม.คฺป./ รูป ๒๘ นิพพาน
๑๗๔. อวิตกฺกา ธมฺมา	อวิตกฺกจิต ๖๖ เจ. ๓๗ รูป ๒๘ นิพพาน, และ วิตกเจ. ที่ใน สวิตก.๕๕	-	สวิตกฺกจิตฺตูปบาท ^{๑๖}

^{๑๖} ธาคูกถา สยามรัฐ ๓๖/๖๘/๒๔๖ (บาลียังขัดแย้งกันอยู่) ถ้าแสดงตามอรรถกถาก็ไม่ขัดแย้งกัน ถ้าแสดงตามฎีกาก็ขัดแย้งกัน

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรมของ บทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๑๗๕. สวิจารณ์ ฐมฺมา	สวิจารณ์จิต ๖๖ เจตสิก ๕๑ (-วิจารณ์)	วิจารณ์เจตสิก	อวิจารณ์จิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๑๗๖. อวิจารณ์ ฐมฺมา	อวิจารณ์จิต ๕๕ เจ.๓๖ รูป ๒๘ นิพพาน และ วิจารณ์เจ. ที่ใน สวิจารณ์.๖๖	-	สวิจารณ์จิตคูปบาท ^{๑๖}
๑๗๗. สปัฏฐิกจิต ฐมฺมา	สปัฏฐิกจิต ๕๑ เจตสิก ๔๖ (-ปัติ)	ปัติเจตสิก	สุข-ทุกข์-โทมนัส- อุเบกขา-จตุคต.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๑๗๘. อปัฏฐิกจิต ฐมฺมา	อปัฏฐิกจิต ๗๐ เจตสิก.๕๑ (-ปัติ) รูป ๒๘ นิพ. และ ปัติเจ. ที่ใน ปัตติสทคจิต	-	-
๑๗๙. ปัตติสทคจิต ฐมฺมา	ปัตติสทคจิต ๕๑ เจตสิก ๔๖ (-ปัติ)	ปัติเจตสิก	สุข-ทุกข์-โทมนัส- อุเบกขา-จตุคต.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๑๘๐. น ปัตติสทคจิต ฐมฺมา	นปัตติสทคจิต ๗๐ เจ.๕๑ (-ปัติ) รูป ๒๘ นิพพาน และ ปัติเจ. ที่ใน ปัตติสทคจิต	-	-

บทนิทเทศ	องค์ธรรม ของบทนิทเทศ	สัมปยุตตรวมของ บทนิทเทศ	วิปยุตตรวม ของบทนิทเทศ
๑๘๑. สุขสทคตา ฐมมา	สุขสทคคจิต ๖๓ เจตสิก ๔๖ (-เวทนา)	(สุข) เวทนาเจตสิก	ทุกข์-โหมนัส-อุเบกขา สทคคจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพ.
๑๘๒. น สุขสทคตา ฐมมา	ทุกข์สท.๓ อุเบกขา.๕๕ เจ.๕๑ (-ปีติ) รูป ๒๘ นิพพาน และ สุขเว. ที่ใน สุขสท.๖๓	-	-
๑๘๓. อุเบกขาสทคตา ฐมมา	อุเบกขาสทคคจิต ๕๕ เจตสิก ๔๖ (-เวทนา)	(อุ) เวทนาเจตสิก	สุข-ทุกข์-โสมนัส- โหมนัสสทคคจิตคูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๑๘๔. น อุเบกขาสทคตา ฐมมา	สุขสท.๖๓ ทุกข์สท.๓ เจ.๕๑ (-วิจิ) รูป ๒๘ นิพพาน, และ อุ.เว. ที่ใน อุเบกขา.๕๕	-	-
๑๘๕. กามาวจรา ฐมมา	กามาวจรจิต ๕๔ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘	**	รูปาวจร-อรูปาจร- โลกุตตรจิตคูปบาท
๑๘๖. น กามาวจรา ฐมมา	มหัคคคจิต ๒๗ โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๓๘ นิพพาน	-	กามาวจรจิตคูปบาท

บทนิทเทส	องค์ธรรม ของบทนิทเทส	สัมปยุตตธรรมของ บทนิทเทส	วิปยุตตธรรม ของบทนิทเทส
๑๘๗. รูปาวจรา ฐมฺมา	รูปาวจรจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕	-	กามาวจร-อรูปร่าง- โลกุตตรจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
๑๘๘. น รูปาวจรา ฐมฺมา	กามาวจรจิต ๕๔ อรูปร่างจิต ๑๒ โลกุตตรจิต ๘ เจ.๕๒ รูป ๒๘ นิพพาน	- **	รูปาวจรจิตคูปบาท
๑๘๙. อรูปาวจรา ฐมฺมา	อรูปร่างจิต ๑๒ เจตสิก ๓๐	-	กามาวจร-อรูปร่าง- โลกุตตรจิตคูปบาท รูป นิพพาน
๑๙๐. น อรูปาวจรา ฐมฺมา	กามาวจรจิต ๕๔ รูปาวจรจิต ๑๕ โลกุตตรจิต ๘ เจ. ๕๒ รูป ๒๘ นิพ.	- **	อรูปร่างจิตคูปบาท
๑๙๑. ปริยาปนฺนา ฐมฺมา	โลกียจิต ๘๑ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘	- **	โลกุตตรจิตคูปบาท
๑๙๒. อปริยาปนฺนา ฐมฺมา	โลกุต.๘ เจ.๓๖ นิพ	-	โลกียจิตคูปบาท
๑๙๓. นิชฺยานิกา ฐมฺมา	มัคคจิต ๔ เจตสิก ๓๖	-	โลกียจิต-ผลจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

บทนิเทศ	องค์ธรรม ของบทนิเทศ	สัมปยุตตธรรมของ บทนิเทศ	วิปยุตตธรรม ของบทนิเทศ
๑๙๔. อนิยุยานิกา ฐมฺมา	โลกีย์จิต ๘๑ ผลจิต ๔ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘ นิพพาน	- **	มัคคจิตคูปบาท
๑๙๕. นียตา ฐมฺมา	ชวณะดวงที่ ๗ ของ ทิวริฐัม.๔ เจตสิก ๒๑ (ด้วยอำนาจมิจจาทิวริฐัม) ชวณะดวงที่ ๗ ของ โทส.๒ เจตสิก ๒๒ (ด้วยอำนาจปัญญาเนตรวิ- กรรม) , มัคคจิต ๔ เจตสิก ๓๖	-	โลกีย์จิตคูปบาท (-ชวณะดวงที่ ๗ ของ ทิวริฐคตสัม.๔, ชวณะดวงที่ ๗ ของ โทสมูลจิต ๒) ผลจิตคูปบาท รูป ๒๘ นิพ. (หรือ อนิยตธรรม)
๑๙๖. อนิยตา ฐมฺมา	อกุศลจิต ๑๒ (-ชวณะดวงที่ ๗ ของ ทิวริฐัม.๔ โทส.๒) โลกีย์.กุ.๑๗ วิปาก.๓๖ กิริยา.๒๐ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘ นิพพาน ^{๑๑}	- **	ชวณะดวงที่ ๗ ของ ทิวริฐคตสัมปยุตต- โทสมูลจิตคูปบาท และ มัคคจิตคูปบาท

^{๑๑} หรือ โลกีย์จิต ๘๑ ผลจิต ๔ เจตสิก ๕๒ (เว้น ชวณะดวงที่ ๗ ของ ทิวริฐัม.๔ โทส.๒)

บทนิทเทส	องค์ธรรม ของบทนิทเทส	สัมปยุตตธรรมของ บทนิทเทส	วิปยุตตธรรม ของบทนิทเทส
๑๙๗. สอฺคฺตฺรา ฐมฺมา	โลกียจิต ๘๑ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘	- **	โลกุตตรจิตคูปบาท
๑๙๘. อนฺนคฺตฺรา ฐมฺมา	โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๓๖ นิพพาน	-	โลกียจิตคูปบาท
๑๙๙. สรณฺา ฐมฺมา	อกุสลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๗	-	กุสล-วิปาก-กิริยา.คูป. รูป ๒๘ นิพพาน
๒๐๐. อรณฺา ฐมฺมา	กุสลจิต ๒๑ วิปากจิต ๓๖ กิริยาจิต ๒๐ เจตสิก ๓๘ รูป ๒๘ นิพพาน	- **	อกุสลจิตคูปบาท

-----> ทุกมตฺติกา จบแล้ว <-----

แสดงจำนวนบททั้ง ๑๔ นัย เป็นภาษาบาลี

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
ก	ข	ค	ฌ	ง	จ	ฉ	ช	จ	อ อา
ฎ	ฉ	ท	ฒ	ณ	ด	ถ	ท	ธ	อิ อี
ย	ร	ล	ว	ศ	ษ	ส	ห	ฬ	อุ อู
ป	ผ	พ	ภ	ม					เอ โอ ฌ น

นัยที่ ๑	มี	๓๗๑	บท	โกศลลา [สมุททา ปน โกศลลา]
นัยที่ ๒	มี	๔๒	บท	รคฺฆา [ทุมฺหิ รคฺฆา]
นัยที่ ๓	มี	๙๐	บท	นพฺวา [นพฺวา ตมฺหิ]
นัยที่ ๔	มี	๖๙	บท	ฐิตา [จมฺหิ ฐิตา]
นัยที่ ๕	มี	๒๕๗	บท	สํมาธา [สํมาธา เป]
นัยที่ ๖	มี	๒๔๘	บท	เทวธา (อรรตถถา) [เทวธา ฉ]
	มี	๒๕๐	บท	นิกฺกขา (ฎีกา) [นิกฺกขา วา]
นัยที่ ๗	มี	๓๗	บท	สคฺคา [สคฺคา สมฺหิ]
นัยที่ ๘	มี	๓๒๔	บท	วิราธา [วิราธาฎจ]
นัยที่ ๙	มี	๑๒๐	บท	อริยา [นวาริยา]
นัยที่ ๑๐	มี	๒๔๘	บท	เทวธา (อรรตถถา) [ทสํทิสฺ]
	มี	๒๕๐	บท	นิกฺกขา (ฎีกา) [กมา ฉ]
นัยที่ ๑๑	มี	๖๙	บท	ฐิตา [จ]
นัยที่ ๑๒	มี	๑๒๐	บท	อริยา [นเวสฺวีว]
นัยที่ ๑๓	มี	๑๓๐	บท	นคฺคิยา [เต นคฺคิยา]
นัยที่ ๑๔	มี	๓๒๔	บท	ภกฺขิลา [ภกฺขิลา โอ]

แสดงการสังเคราะห์ปรมัตถธรรม ๔ โดยชั้น ๕ อายุคณะ ธาตุ

ปรมัตถธรรม ๔		ชั้น ๕	อายุคณะ ๑๒	ธาตุ ๑๔
จิต ๔๔	จักขุวิญญาณจิต ๒	วิญญาณชั้น ๕	มหายคณะ	จักขุวิญญาณธาตุ
	โสตวิญญาณจิต ๒			โสตวิญญาณธาตุ
	ฆานวิญญาณจิต ๒			ฆานวิญญาณธาตุ
	ชีวหาวิญญาณจิต ๒			ชีวหาวิญญาณธาตุ
	กายวิญญาณจิต ๒			กายวิญญาณธาตุ
	สัมผัสกิจจณจิต ๒			มโนธาตุ
	ปัญจทวาราวชขันจิต ๑			มโนวิญญาณธาตุ
จิต ๗๖ ดวง ที่เหลือ				
เจตสิก ๕๒	เวทนาเจตสิก	เวทนาชั้น ๕	อัมมายคณะ	อัมมธาตุ
	สัญญาเจตสิก	สัญญาชั้น ๕		
	เจตสิก ๕๐ ที่เหลือ	สังขารชั้น ๕		
รูป ๒๔	จักขุปสาท	รูปชั้น ๕	จักขายคณะ	จักขุธาตุ
	โสตปสาท		โสตายคณะ	โสตธาตุ
	ฆานปสาท		ฆานายคณะ	ฆานธาตุ
	ชีวหาปสาท		ชีวหาายคณะ	ชีวหาธาตุ
	กายปสาท		กายายคณะ	กายธาตุ
	รูปารมณ		รูปายคณะ	รูปธาตุ
	สีตทารมณ		สีตทายคณะ	สีตทธาตุ
	คันธารมณ		คันธายคณะ	คันธธาตุ
	รสารมณ		รสายคณะ	รสธาตุ
	ปฐวี เตโช วาโย		โณฏฐัพพายคณะ	โณฏฐัพพธาตุ
	สุขุมรูป ๑๖			อัมมายคณะ
นิพพาน	สังเคราะห์เป็นชั้น ๕ ไม่ได้			

สตะ ศัพท์ มีอรรถ (ความหมาย) ๕ อย่างคือ

- ๑. สุตวา ฟัง
- ๒. อุกคหิตวา เรียน
- ๓. สุปราริตวา ทรงจำไว้อย่างแม่นยำ
- ๔. วาจาปลิกขิตวา เข้าไปกำหนดรู้ด้วยวาจาที่สั่งสมไว้ด้วยปาก
- ๕. มนสาปนิหณายิตวา เข้าไปเพ่งให้รู้ด้วยใจ

(มาในมหานิทเทศสูตร)

